

Creative Thailand

สร้างเศรษฐกิจไทยด้วยความคิดสร้างสรรค์

นิตยสารส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ผลักดันเศรษฐกิจไทย โดย CEA

ตุลาคม 2563 ปีที่ 12 | ฉบับที่ 1
แจกฟรี

**WHAT ARE
YOU
LOOKING AT?**

Creative Place
ทวิตทว (Twitter)

Creative Business
บว

The Creative
ไม่ต Dudesweet

**IRONY &
CREATIVITY**

นิทรรศการ | Exhibition

01 · 10 · 2020

27 · 12 · 2020

เวลา 10.00 - 19.00
วันอังคาร - วันอาทิตย์
(Tuesday - Sunday)

At Gallery, Back Building FL.1
/ Rooftop Garden, FL.5
TCDC Bangkok

TCDC.OR.TH

SOLAR LAND

ล่า ทำ แสง สู้อนาคต

ขณะนี้คือเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลง
ยินดีต้อนรับสู่เกมล่าเพื่ออนาคต

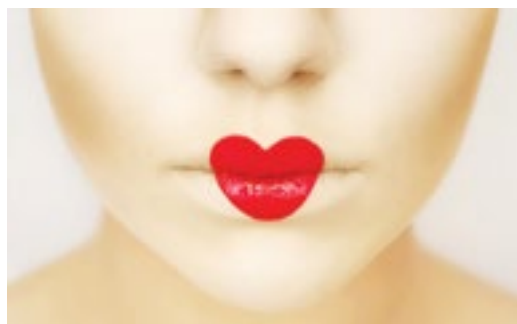
"เรา รอด โลก ทำไร"

มาร่วมกันเป็น 4 กลุ่มผู้ล่าแสง เปลี่ยนสิ่งที่คุ้นเคยไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมใหม่
ที่ดีขึ้น มาล่าแสง มาเลือกไอเทมเทคโนโลยีจากพลังงานสะอาดที่เปลี่ยนแสงอาทิตย์
ให้เป็นพลังงานเพื่อ "โซลาร์โทเปีย" เมืองแห่งอนาคตที่ทุกคนเข้าถึงน้ำ แสงสว่าง
อากาศบริสุทธิ์ และผลกำไรจากพลังงานสะอาดด้วยกัน

3 คำแรกที่เห็น จะบอกตัวตนความ “ช่างแซะ” ของคุณ

นี้	ง	ผ	อ	ม	อ	ส	ว	ฟ	ท	ก	ด	ง	คิ	ส	ฟ	ข	ภ	ต
ท	ส	ฟ	จ	บ	อ	ณ	ท	ญ	ว	ม	ก	สุ	ด	จ้	ด	ว	บ	ท
แ	ฉ	ล	า	ด	เ	ว่	อ	ร้	ย	ส	ร	ง	วิ	อ	ส	ว	ฟ	ท
ด	ฐ	า	ส	น	ส	ม	โ	ข	แ	ว	ส	เ	เ	ฤ	พ	ก	ว	ท
ก	ษ	ฟ	ข	ม	รี	ท	ว	ย้	ด	ย	ไ	ส	ค	บ	ก	ส	เ	ย
ว	ไ	ข	ม	ศ	ภ	ว	ล	น	ก	ย	ข	จ	ร	ก	ก	ฟ	ส	ภ
พ	ป	ร	ะ	ข	า	ธิ	ป	ไ	ด	ย	ค	ก	า	จ	ม้	ย	ว	ข
เ	ร	ใ	า	ก	พ	ณ	โ	ป้	ม	ย	ท	ม	ะ	ภ	น	ณ	ฝ	ฟ
กั	ะ	ว	แ	ข	ล	ข	ด	ว	ษ	ว	ก	ใ	ท์	ณ	เ	ฉ	เ	ไ
ง	ทั	จ	บ	ก	นิ	พ	ว	ส	โ	รั	ว	ป	แ	โ	ป้	ล	ป้	ว
ง	บ	ป	ล	ม	ด	กุ	ท	ท	ณ	ชี	า	บ	ย	ฏ	น	บ	น	ล
ง	ใ	แ	ฏ	ติ	นี้	ม	ล	ย	ด	วิ	ส	ข	ก	ว	แ	ข	ฟิ	จ
ส	จ	ข	ป	อ	ง	ท	ม	ณ	ภ	ด	ฆ	ฟ	แ	ล	ป้	ภ	เ	แ
ท	จุ	ง	ข	อ	บ	ใ	จ	จ้	ะ	ดิ	ข	ท	ย	ค้	ง	ผ	ป้	ป
ว	ง	ฟ	ง	ก	ย	ง	ส	ฝ	รู้	ติ	ย้	ฟ	ะ	ะ	เ	ส	น	ท
บ	ริ	สุ	ท	ธิ	มุ	ด	ฝ่	อ	ง	ล	ท	ณ	อ	ม	ท	ฟิ	นี้	ณ
ไ	ว	ม	ข	ด	า	ล	ง	ตั	ว	ที่	สุ	ด	ว	ข	ภ	า	อ	ก
ส	พ	ย	ฟ	ม	ข	ถ	ด	ง	ล	ภ	ณ	ญ	ฆ	ส	ก	ท	ง	น

Contents : สารบัญ

Creative Update 6
อำนาจในกำมือ... เมื่อมือเพียงข้างเดียวสามารถ
กำโลกไว้ทั้งใบ / ไม่ได้ขี้ประชดเลย / รุจีป
สมบัติ (?)

Creative Resource 8
Book / Animation / Article

MDiC 10
Irony Man : หุ่นยนต์จิ้ง
ที่มาร่วมความยียวนกวนประสาท

Cover Story 12
กายวิภาคแห่งการแซะ
การแพทย์ในผลงานสร้างสรรค์

Fact and Figure 18
ข่าว "ไทย ๆ" หัวใจเซอร์เรียล

Creative Business 20
นวล : เพาะ "หมา" ที่เล่าเรื่อง "คน"
อย่างมีอารยะและออกรส

How To 23
เอาฮาแล้วท้อล
ผิดที่เราหรือเขาไม่เกิดนุก

Creative Place 24
สำรวจ "กวดกพ" โลกที่เอียงซ้าย
พื้นที่ขูดความยุติธรรม
และความกู่ขนานที่รอวันบรรเทา

The Creative 28
นับ Dudesweet
นักสร้างสรรค์การสื่อสารผ่านการเสียดสี

Creative Solution 34
Irony vs Bully จะแซะหรือจะแกล้งเอาดี ๆ
6 วิธีหาหนทางหนีคนช่างแซะ

บรรณาธิการที่ปรึกษา : อภิสิทธิ์ ไส้ตู่รุโกล บรรณาธิการอำนวยการ : มณฑิณี ยงวิกุล ที่ปรึกษา : เลขาชาติ ธรรมธีรเสถียร บรรณาธิการบริหาร : พัชรินทร์ พัฒนบุญไพบุลย์
กองบรรณาธิการ : ภัทราพร ดุลมะดัน, ชนกมาศ โพศรี และ มนต์นภา ลัภนพวงศ์ เลขากองบรรณาธิการ : ณัฐชา ตะวันนาโชติ ศิลปกรรม : ชิดชน นินนาทนนท์
ประสานงานกองบรรณาธิการ : วณัฐ ญูเพชร เว็บไซต์ : นพพร คนไฉ

จัดทำโดย : สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) (CEA)
1160 อาคารปิ่นเกล้ากลาง ถนนเจริญกรุง แขวงบางรัก เขตบางรัก กรุงเทพฯ 10500
โทร. 02 105 7400 แฟกซ์. 02 105 7450
พิมพ์ที่ : บริษัท เอ็ม บีซี อินเทอร์เน็ต จำกัด โทร. 034 446 718
จำนวน 10,000 เล่ม

ติดต่อลงโฆษณา : Commu.Dept@tcdc.or.th

นิตยสารฉบับนี้ใช้หมึกพิมพ์จากน้ำมันถั่วเหลืองที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ทั้งยังมีมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และใช้กระดาษรีไซเคิล ซึ่งเป็นผลผลิตของผู้ประกอบการไทย

จัดทำภายใต้โครงการ "Creative Thailand สร้างเศรษฐกิจไทยด้วยความคิดสร้างสรรค์" โดยสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) (CEA) ซึ่งมีเป้าหมายในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) และผลักดันการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย

ภาพปกโดย Tom Gilks / Alamy Stock Photo

อ่านนิตยสารฉบับออนไลน์และดูข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่
www.creativethailand.org
Email: creativethailand@cea.or.th
Twitter: @Creative_TH
Facebook: Creative Thailand
Youtube: Creative Thailand Channel

อนุญาตให้ใช้ได้ตามสัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์
แสดงที่มา-ไม่ใช้เพื่อการค้า-อนุญาตแบบเดียวกัน 3.0 ประเทศไทย

ของคนกลุ่มแรกต้องทำงานหนักมากขึ้น จากการฟังแล้วถึงความหมายที่แท้จริง ซึ่งอยู่ตรงกันข้ามกับคำพูด น้ำเสียง และท่าทางที่แสดงออก สอดคล้องกับหลายงานวิจัยทางด้านภาษาศาสตร์ จิตวิทยา และประสาทวิทยาที่ก็เห็นด้วยกับผลกระทบด้านบวกของการเสียดสีระดับที่เป็นตัวกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ ถ้าหากใช้ในปริมาณที่พอเหมาะ และหวังผลให้เกิดอารมณ์ขันแบบมีส่วนร่วมมากกว่าความเจ็บช้ำน้ำใจของผู้ที่ถูกกล่าวถึง

เมื่อโลกออนไลน์ถือกำเนิด การสื่อสารแบบไร้เสียงไร้หน้า เหลือแต่ตัวหนังสือในช่วงแรก แม้จะทำให้ประสิทธิภาพของการสื่อสารลดลงบ้าง แต่ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรค ยิ่งการเข้าถึงข้อมูลสถานการณ์รอบตัวและจำนวนแพลตฟอร์มที่ใช้งานมีมากขึ้นเท่าไร การตีความและการโต้ตอบเพื่อสะท้อนความคิดเห็นและเพื่อสร้างจุดสนใจในกลุ่มคนที่จะไม่รู้จักกันเป็นการส่วนตัวก็ยิ่งทำให้เราได้เห็นพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตเนื้อหาให้ออกมาเป็นข้อความ แสขแท็ก งานกราฟิก หรือภาพประกอบทั้งแบบนิ่งและเคลื่อนไหว (Meme) เพื่อใช้ในการล้อเลียนหรือเสียดสี ที่ปรากฏให้เห็นในแบบของมุกตลกตรงไปตรงมา บ้างก็มีการต่อยอดงานเดิมที่มีอยู่แล้ว รวมถึงการสร้างงานศิลปะที่แตกแขนงไปสู่งานดิจิทัลอาร์ต แต่สำหรับ จอห์น ไฮแมน (John Haiman) นักภาษาศาสตร์จากวิทยาลัยมาคาเลสเตอร์ (Macalester College) ที่แต่งหนังสือ *Talk Is Cheap: Sarcasm, Alienation, and the Evolution of Language* นั้น การเสียดสีระดับประชดประชันได้กลายเป็นภาษาพื้นฐานสำหรับการสื่อสารในสมัยนี้ที่สามารถพบเห็นได้จากสื่อต่าง ๆ ดังนั้นการดักจับข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมายจากการสนทนาบนแพลตฟอร์มออนไลน์ โดยเฉพาะทวีตเตอร์ที่มีจำนวนผู้ใช้งานทั่วโลกกว่า 270 ล้านบัญชีในปี 2019 และมีรูปแบบการใช้ภาษาแบบสั้นกระชับแต่เป็นที่เข้าใจกันในหมู่ผู้ใช้งาน จึงกลายเป็นเรื่องท้าทายสำหรับนักวิจัยข้อมูลในการแกะความหมายของคอมเมนต์หรือการทวีตที่มีทั้งคำแสลง คำพูดที่เล่นทีจริง และความหมายที่ซุกซ่อนไว้ในข้อความที่ดูจะล่อแหลมในทางกฎหมาย เพื่อมาใช้ในการหาอินไซด์ของผู้บริโภคหรือการพัฒนาเอไอสำหรับการแปลภาษาในอนาคต

แม้จะมีโมเดลในการวิเคราะห์ข้อความเกิดขึ้นมากมายที่มีความแม่นยำ แต่ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายนัก เพราะภาษาไม่ใช่สิ่งที่ตายตัว การประชดประชันเสียดสีจึงสามารถลื่นไหลไปกับบริบทหรือสถานการณ์รอบตัวที่ยังเกิดมีความขัดแย้งหรืออึดอัด ยิ่งทำให้การสร้างสรรคเพื่อการล้อเลียนหรือเสียดสีนั้นเต็มเปี่ยมไปด้วยอารมณ์และความสับสนที่ยากต่อการตีความหมายแบบตรงไปตรงมา **[CT]**

มนตรีณิ ยงวิกุล

บรรณาธิการอำนวยการ

แซบ สรรค์

เมื่อปี 2015 มีการเผยแพร่งานวิจัยในวารสารวิชาการ *Organizational Behavior and Human Decision Processes* ที่ทำให้เราต้องมองเรื่องของ การเสียดสีประชดประชัน (Sarcasm) เสียใหม่ โดยจากการทดลองของทีมที่นำโดยฟรานเชสกา จิโน (Francesca Gino) จากคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และ อัดัม กาลินสกี (Adam Galinsky) ผู้ร่วมวิจัยจากมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ได้แบ่งคนออกเป็น 3 กลุ่มที่มีบทสนทนาแตกต่างกันก่อนที่จะให้ทำงานเกี่ยวกับการใช้ความคิดสร้างสรรค์ โดยพบว่า คนที่อยู่ในกลุ่มประชดประชันเสียดสีนั้น มีการสื่อสารระหว่างกันและทำงานได้ดีกว่าอีกสองกลุ่มที่มีการพูดคุยแบบกลาง ๆ และแบบตรงไปตรงมา เพราะสมองในส่วนของการรับรู้

อำนาจในกำมือ... เมื่อมือเพียงข้างเดียว สามารถกำโลกไว้ทั้งใบ

เรื่อง : บุษกร บุษปารัง

โลกของวรรณกรรมนั้นช่างกว้างใหญ่และไร้กฎเกณฑ์ ผู้ใดที่เข้ามาในโลกนี้ ต่างก็เปรียบเสมือนพระเจ้าที่จะสร้าง จะรื้อ หรือจะกำหนดเรื่องราวอย่างไร ก็ย่อมได้ด้วยมือทั้งสองข้าง (หรืออาจจะข้างเดียว) ความเป็น “เรื่องแต่ง” มักมาคู่กับคำว่า “ไม่จริง” เสมอ เพราะกรอบแห่งความสมมติที่โอบล้อมความเป็นวรรณกรรมเอาไว้ แต่หลายครั้งวรรณกรรมก็ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการบอกเล่า “ความไม่จริง” ให้คนใน “โลกจริง” ต้องแอบสะดุ้งอยู่บ่อย ๆ

ระเด่นลันไดกับการแหวกขนบ นิทานชวนฝันเจ้าหญิงเจ้าชาย

พระมหามนตรี (ทรัพย์) นับเป็นหนึ่งในไอดอลในด้านการบอกเล่า “เรื่องแต่ง” ผ่านวรรณกรรม โดยเฉพาะวรรณกรรมเชิงเสียดสีล้อเลียนที่นับได้ว่าเป็นมาสเตอร์พีซและยังคงสร้างชื่อมาถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพลงยาวว่าเจ้ามื่นราชามาตย์ หรือเรื่องระเด่นลันไดที่แม้คงความ “แซบ” ไม่แพ้กัน ระเด่นลันได เป็นกลอนบทละครที่จะนับว่าเรื่องแต่งทั้งหมดก็ไม่เชิง เพราะตัวละครหลักอย่างแขกลันได แขกประดู่ และนางประเดะนั้น ต่างก็เป็นคนที่มีตัวตนจริง ๆ แถมยังมีที่มาจากรื่องการชิงรักหักสวาทที่เกิดขึ้นจริงเสียด้วย เมื่อดูเผิน ๆ ก็อาจเห็นถึงการล้อเลียนบทละครเรื่องอิเหนาอย่างเด่นชัด ไม่ว่าจะเป็นการอวยยศแขกลันไดให้เป็นระเด่นลันได ล้อกับระเด่นมนตรี (อิเหนา) หรือด้วยถ้อยคำอย่าง “สวมประคำดีควาย ตะพายยาม หมดจดจดงามกว่าบันหยี” อีกทั้งยังล้อขนบบทละครในอีกหลายอย่าง ดังเช่น เมื่อถึงคราวจะมีบทหมกมิดให้เห็นความสวยงาม ก็กลับเปลี่ยนให้เป็น “งามละม้ายคล้ายอุรุกระหลาป่า” ไปเสียอย่างนั้น ไหนจะถ้อยคำที่ใช้ก็ยังขัดแย้งจนน่าขัน ไม่ว่าจะเป็น ระเด่นที่อานา หรือ ปราสาทเสาคอดยอดดวน ก็ตาม การล้อเลียนนั้นนอกจากจะสร้างความตลกขบขันจากการแหวกขนบเดิมที่ข้าชากรจำใจแล้ว ยังวิพากษ์ความนิยมนิทาน

so.c.or.th

แบบเดิม ๆ ที่มีเจ้าหญิง เจ้าชายตามอุดมคติ และยังคงเชื่อมโยงไปถึงการวิพากษ์เรื่องเชิงสุสาวของชนชั้นสูงที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ซึ่งคือเรื่องของพระสุริยภักดีและเจ้าจอมอัมม่นอง ทั้ง 3 เหตุการณ์ล้วนมีจุดร่วมที่ตรงกันคือ เรื่องการแย่งชิงสตรีมีพันธะทั้งสิ้น การใช้ตัวละครชายขอบอย่างแขกจึงขับเน้นภาพของความลึกลับที่เกิดขึ้นภายใต้กรอบอุดมคติได้เป็นอย่างดี แม้บทละครเรื่องระเด่นลันไดนี้จะไม่ได้มีการเผยแพร่ขณะพระมหามนตรี (ทรัพย์) ยังมีชีวิตอยู่ แต่ก็ยังสะท้อนให้เห็นความคิดวิพากษ์ต่อประเด็นต่าง ๆ ในสังคมไว้ได้อย่างชัดเจน

ไม่ใช่เรื่องแปลกที่วรรณกรรมเหล่านี้ล้วนฉาบไปด้วยรสตลกขบขัน เพราะความตลกขบขันก็เปรียบได้กับอีก “เกราะป้องกัน” หนึ่งร่วมกับเกราะของวรรณกรรมเช่นกัน ดังที่ความขบขันมักมาพร้อมกับความ “ไม่จริงจัง” ของอารมณ์และสำเนียงในข้อความ ไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยใดโลกของวรรณกรรมและการเขียนจึงยังคงเป็นช่องทางในการนำเสนอความคิดที่อาจถูกตีกรอบด้วยบริบทโลกของความเป็นจริงเสมอ

จวบจนปัจจุบันที่ “สเตตัส” เพียงไม่กี่บรรทัดก็อาจทำให้ผู้คนรับรู้ ขบขัน และก่อเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในแง่มุมที่กว้างออกไปได้ และบางทีอำนาจยิ่งใหญ่ที่ทุกคนมีอยู่ในมืออาจมีขนาดแค่ 0.5 มิลลิเมตรของปากกาสักด้ามก็เท่านั้น !

ไม่ได้ขี่ประชิดเลย

เรื่อง : อธิพงษ์ อมรวงศ์ปิติ

การประชดเหน็บแนมเรียกได้ว่าเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของภาษาอังกฤษที่พบได้แพร่หลายและหยิ่งราลิก โดยเฉพาะภาษาอังกฤษแบบบริติช จนน่าจะพูดได้ว่าหากขาดการประชดประชันไปแล้ว ภาษาอังกฤษก็คงไม่ใช่ภาษาอังกฤษ คล้าย ๆ กับกรุงเทพฯ ที่ถ้ารถไม่ติดก็คงไม่ใช่กรุงเทพฯ โดยหลักฐานหนึ่งที่บ่งชี้ว่าการประชดเหน็บแนมเป็นสิ่งที่แทรกซึมอยู่ในอัตลักษณ์ของภาษาอังกฤษก็คือ ส่วนวนหรือคำพูดบางอย่างที่ถูกใช้ในเชิงประชดประชันบ่อยเสียจนแทบจะสูญเสียความหมายแบบตรงตัวไปแล้วเหล่านี้

ฉลาดเป็นกรดนะเนียเรา

สมมติว่าเพื่อนของเรานำอาหารเข้าไปอุ่นในเตาไมโครเวฟทั้ง ๆ ที่อยู่ในห่อฟอยล์จนไฟลุกท่วมหรือเอาเสื้อผ้าลงซักโดยไม่แยกผ้าสีออกจากผ้าขาวเราก็อาจสรรเสริญความรอบรู้ญาณโลกของเพื่อนแบบประชดประชันด้วยการเรียกเพื่อนเป็น genius หรืออัจฉริยะ เช่น Good job, genius! เพื่อให้ได้ความหมายว่า อัจฉริยะสุดๆ ไปเลยเพื่อน หรืออาจเรียกเพื่อนว่าไอน์สไตน์ก็ได้ เช่น Well-done, Einstein! ที่ความหมายว่า เก่งมากจะพอไอน์สไตน์ผู้เป็นสัญลักษณ์ของความฉลาดปราดเปรื่องเพื่อเหน็บแนมแบบไปให้สุดนั่นเอง

ชีวิตก็ดี

ลองจินตนาการว่าวันนี้เราตื่นสายโด่งจนน่าจะไปประชุมไม่ทัน ขณะกำลังจะรีบออกจากบ้าน รถก็ติด สตาร์ทไม่ติด เท่านั้นไม่พอ ฝนยังเทลงมาท่าใหญ่ จนถนนกลายเป็นคลองในช่วงพริบตา หากเกิดเหตุฝนตกขี้หมูไหลเช่นนี้ เราก็อาจประชดหายนะทั้งหลายที่เกิดขึ้นว่า Great! หรือ Just great! คือเยี่ยมไปเลย ไม่ก็พูดว่า Everything is just peachy.

Blah Blah Blah

ที่มา : บทความ “ครั้น-คะ” เริ่มใช้เมื่อใด ส่องการปรับ “ภาษาไทย” ฉบับจอมพล ป. เพื่อความเป็น “ไทย” ? จาก silpa-mag.com / บทความ “ภาษาไทยยุคจอมพลป.พิบูลสงคราม” จาก m-culture.go.th / บทความ “ขบ” แล้วต้อง “ขื่น” วิวิจิตรฉบับ “ข้าฯ” ในวรรณคดีไทยสมัย ร. 3 จาก m.museum.siam.org / บทความ “ระเด่นลันได” ตีแผ่เชิงสตรีมีพันธะ วรรณกรรมล้อขุนนาง-การเมืองสมัยรัชกาลที่ 3 จาก silpa-mag.com

ก็คือทุกอย่างราบรื่นเป็นที่สุด ชีวิตปังปรีดีมาก เว้ยแถม นอกจากนั้น เรายังอาจพูดถึงเหตุการณ์ที่มาเสริมความพังพินาศว่าเป็น icing on the cake ได้ด้วย คือประจวบที่เหตุการณ์ที่ทำให้สถานการณ์เลวร้ายลงกว่าเดิมเป็นเหมือนไอซิ่งหอมหวานที่ตกแต่งด้านบนของเด็กให้สวยงามและอร่อยยิ่งขึ้นไปอีกก็ได้

ช่วงสังเกตเป็นที่สุด

เวลาที่ใครตั้งข้อสังเกตที่ไร้ประโยชน์เพราะเห็นอยู่ ต่ำต่ำ เช่น เพื่อนเพิ่งตัดผมสั้นเท่าตั้งแล้วยังทักว่า ตัดผมมาเหวอ เราก็สามารถประชดขำ ๆ ได้ว่า Thank you, Captain Obvious! ออกแนวว่า ขอบคุณนะพ่อคนช่างสังเกต หรือไม่มีก็ Nothing gets past you. ไม่มีอะไรเล็ดลอดสายตาเธอไปได้จริง ๆ ไม่มีก็ขบขันความสามารถในการตั้งข้อสังเกตที่ไร้ประโยชน์ด้วยการเปรียบเทียบกับเชอร์ล็อกโฮล์มส์ เสียเลย แล้วพูดว่า No shit, Sherlock. พูดเป็นเล่นไปนะ พ่อเชอร์ล็อกยกอดนักสืบ

แหวะสิ ต้องถามด้วยเหอ

บางคำถามเราก็อาจรู้สึกว่าจะไม่เห็นต้องถามเลย เพราะคำตอบก็รู้กันอยู่ เราก็อาจให้คำตอบแบบยอแย่งไปแทน เช่น เพื่อนทุกคนรู้ โลกก็รู้ว่าเรารักปลาแซลมอนเป็นชีวิตจิตใจ แต่ก็ยังมาถามเราอีกว่าจะไปกินปลาแซลมอนดิบด้วยกันไหม ดังนั้นแทนที่จะตอบเพื่อนว่า Yes. ก็อาจจะตอบไปว่า Is the pope catholic? ที่หมายถึงก็แหงอยู่แล้วไหม (พระสันตะปาปาที่เป็นผู้นำนิกายคาทอลิกก็ย่อมต้องนับถือนิกายนี้อยู่แล้วสิ) หรือหากเราสนิท ก็อาจจะพูดว่า Does a bear shit in the woods? แปลตรงตัวก็คือ แล้วหมีขี้ในป่าหรือเปล่าละ เป็นการล้อความว่าเรื่องแบบนี้ไม่เห็นต้องถามเลยนั่นเอง

ทงใช้หรงทง แทท

หากมีใครพูดอะไรที่เราเชื่อไม่ลงว่าเป็นเรื่องจริง แทนที่จะพูดแย้งตรง ๆ เราก็อาจใช้การประชดเข้ามาล้อว่าเราไม่เชื่อหรือไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่อีกฝ่ายพูด เช่น ถ้ามีใครพูดว่าประเทศไทยนั้นมีสิทธิเสรีภาพทุกตารางนิ้ว เราก็อาจพูดว่า Yeah, right. (อาจลอกตาประกอบไปด้วย) ซึ่งฟังดูเฝื่อน ๆ เหมือนจะแปลว่า เห็นด้วย แต่จริง ๆ แล้วเป็นการประชดทำนองว่า “อ้ออ้ออ...จ๊ะ”

ขอบคุณนะ

ปกติแล้วเรามักสวณคำขอบคุณไว้ใช้กับคนที่ทำสิ่งดี ๆ ให้เรา แต่อันที่จริง เรายังนำคำขอบคุณไปใช้ในเชิงประชดเพื่อแสดงความไม่พอใจกับคนที่สร้างปัญหาให้เราได้ด้วยนะ เช่น หากเพื่อนทำน้ำหกใส่โทรศัพท์มือถือเราและทำให้เครื่องพัง เราก็อาจแสดงความไม่สบายอารมณ์ด้วยการพูดว่า Thanks a lot. คือขอบคุณประจวบมันเสียเลยที่สร้างปัญหาให้ตลอด ๆ

จุ๊บสบสกก (?)

เรื่อง : วนบุษป ญพเกษตร

สงครามยังไม่จบ อย่าเพิ่งนับศพทหาร...ดูเหมือนวลีนี้จะใช้ได้จริงกับวงการโฆษณาที่ต่างฝ่ายต่างเจียดกันไม่จบสิ้นผ่านความคิดสร้างสรรค์ที่ปล่อยมาแบบไม่หยุดยั้ง

ก็เพราะว่า “การจิกกัด” กลายเป็นอีกวิธีที่เจ๋งพอจะดึงดูดความสนใจจากลูกค้าและสร้างภาพจำของแบรนด์ได้เป็นอย่างดี แม้ในสังคมไทยจะยังไม่ค่อยใช้วิธีการ “แซะ” กันในโฆษณา แต่ในบริบทโลกกลับตรงกันข้าม แรนด์ยักษ์ใหญ่ที่เป็นคู่แข่งตลอดกาลหลายแบรนด์มักใช้การโฆษณาในเชิงจิกกัดทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็น Apple กับ Samsung หรือ Coca-Cola กับ Pepsi ที่

เคยเสียดสีกันแรงเสียจนโฆษณาโดนแบนเป็นที่เรียบร้อย

ด้าน McDonald's กับ Burger King แรนด์เบอร์เกอร์เจ้าใหญ่ก็ไม่น้อยหน้ากันเพราะพาดกันมาตั้งแต่ยุค 80s แบบไม่มีใครยอมใคร โฆษณาชุด Burning Stores ที่เปลี่ยนวิกฤตเหตุการณ์ร้าน Burger King ไฟไหม้ให้กลายเป็นโฆษณาที่เคลมว่าที่ไหม้ก็เพราะใช้ไฟจากเตาถ่านย่างเนื้อมาตลอดตั้งแต่ปี 1954 ไม่ได้ใช้ไมโครเวฟอุ่นเบอร์เกอร์อย่างที่เจ้าไหนทำ (ที่น่าจะหมายถึงแบรนด์คู่แข่งนั่นแหละ) ก็นับเป็นความกล้าหาญที่อาศัยลูกบ้าเข้าช่วยจนคว้ารางวัล Grand Prix ในหมวด Print & Publishing จากเวที Cannes Lions 2017 ได้สำเร็จและกลายเป็นโฆษณาที่ใคร ๆ ก็ยังคงพูดถึง

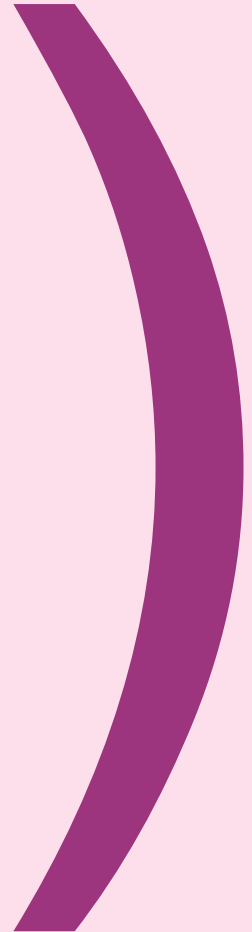
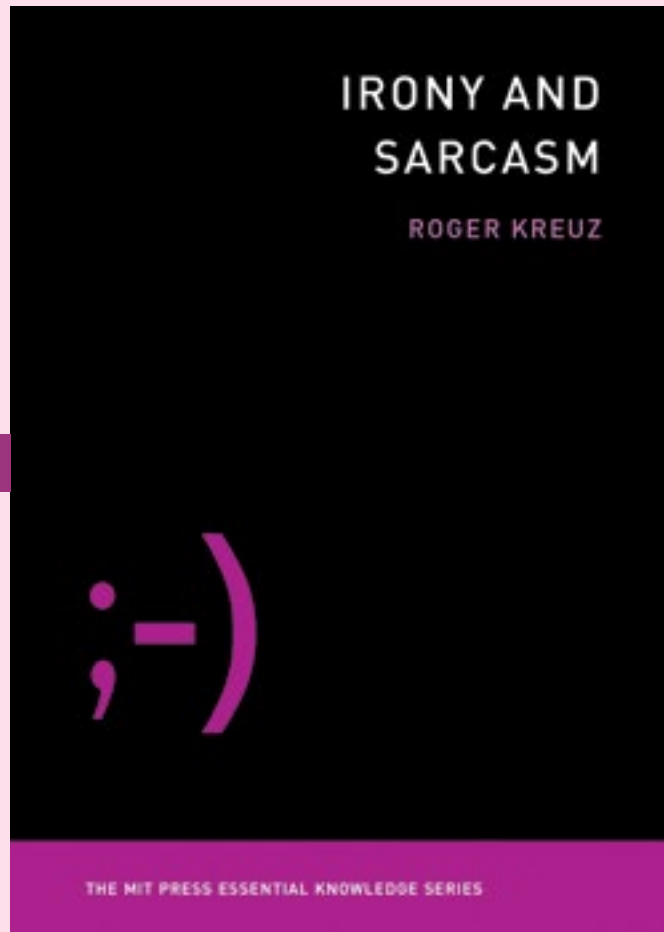
ล่าสุด Burger King ยังทำให้แฟน ๆ ต้องตะลึงอีกครั้ง เมื่อเผยแพร่โฆษณาที่มีมาสคอตของตัวเองกำลังจูบอย่างดูดดื่มกับตัวตลกผมหงอกที่เห็นเพียงข้างหลังก็รู้ทันทีว่าคือ โรนัลด์ แมคโดนัลด์ มาสคอตตัวเก่งของคู่แข่งตัวฉกาจ เพื่อเฉลิมฉลอง Helsinki Pride เทศกาลของชาว LGBT ในเมืองเฮลซิงกิ ประเทศฟินแลนด์

“Burger King ยืนหยัดเคียงคู่ความเท่าเทียมกันมาตลอด ความรักและสิทธิของมนุษย์ก็แค่เป็นไปอย่างที่มีนควรจะเป็น” โคซา คาสีลา (Kaisa Kasila) ผู้จัดการแบรนด์กล่าว โดยเธอยืนยันว่าไม่ได้ล้อเล่นกับประเด็นนี้และหวังว่า McDonald's ก็คงคิดแบบเดียวกัน ถึงแม้ Burger King จะแอบแฝงข้อความไปกับก๊อปปี้นป้ายโฆษณาว่า “Love conquers all.” หรือความรักชนะทุกสิ่ง (รวมถึงคู่แข่งทางธุรกิจ) ด้วยก็ตาม

ไม่ว่าครั้งหน้าที่เด็ดของ Burger King จะมาไม่ไหน แต่จุดประสงค์การพาดพิงกันระหว่างแรนด์ก็ไม่ใช่เป็นไปเพื่อการโจมตีให้อีกฝ่ายดูแย่ หากแต่เป็นการใช้ความจริงที่เจ็บแสบเพื่อดึงฐานลูกค้าเดิมให้รู้สึกพึงพอใจในตัวแบรนด์มากยิ่งขึ้น ทั้งยังเอื้อให้อีกแบรนด์ย้อนกลับมามองหาจุดบกพร่องของตนเองและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น พร้อมทั้งจะสานความคิดสร้างสรรค์ผ่านการแข่งขันครั้งใหม่ให้เหล่าผู้บริโภคอย่างเราได้อมยิ้มและหัวเราะกันไม่รู้จบ

ที่มา : บทความ “Burger King Sucks Face With Ronald McDonald in New Ad Campaign” (กันยายน 2563) โดย Neal Broverman จาก advocate.com / บทความ “How brands have used satire in advertising” โดย Nikki Gilliland จาก econsultancy.com

เรื่อง : ภัทราพร ดุลมะดัน และ ชนกมาศ ไพรศรี

FEATURED BOOK

Irony and Sarcasm

โดย Roger Kreuz

“วันนี้อากาศดีจัง!” ทั้งที่ขณะนั้นพายุกำลังเข้าและฝนกำลังตก การพูดประชดประชันมักเป็นเรื่องที่ไม่จริงแต่กลับมีความซับซ้อนมากกว่าการพูดโกหกเสียอีก เห็นได้ชัดว่าการพูดประชดประชันหรือเสียดสีสังคมเป็นสิ่งที่ถูกนำมาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างแพร่หลายมากขึ้น ทั้งจากการสื่อสารแบบต่อหน้าหรือผ่านโซเชียลมีเดียต่าง ๆ แต่จะมีสักกี่คนที่รู้ว่า “การประชดประชัน” และ “การเสียดสี” แตกต่างกันอย่างไร ใช้ในบริบทใด และผลกระทบจากการใช้คำพวกนี้เป็นอย่างไรบ้าง

ผู้เขียนหนังสือ *Irony and Sarcasm* หนึ่งในหนังสือชุด *The MIT Press Essential Knowledge Series* ที่รวบรวมประเด็นน่าสนใจในปัจจุบัน สร้างสรรค์ขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีเนื้อหาตั้งแต่ด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ตลอดจนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้อธิบายถึงการประชดและการเสียดสีในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงความหมายที่ต้องการสื่อสาร เพื่อบอกเล่าวิธีที่ผู้คนใช้สื่อสารถึงกันให้ได้ความหมายตามของผู้ส่งสารตั้งใจ ตลอดจนประเด็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้คำประชดประชันและคำพูดเสียดสีกันทางออนไลน์ ที่ผู้คนส่วนใหญ่มักใช้กันจนหลงลืมและไม่ได้ใส่ใจในผลกระทบที่ตามมา

การใช้คำพูดประชดประชันเพื่อสื่อความหมายที่ตรงข้ามกับสิ่งที่ต้องการจะสื่อจริง ๆ และใช้การเสียดสีเพื่อทดแทนการกล่าวถึงบุคคลหรือเรื่องนั้น ๆ โดยตรง กำลังทำให้การอ่านและเข้าใจ “ตามตัวอักษร” อาจใช้ไม่ได้กับการสื่อสารในปัจจุบันไปเสียแล้ว เพราะเราไม่มีทางรู้เลยว่า สิ่งที่เรากำลังอ่านอยู่หรือฟังอยู่นั้นมีความหมายที่ซ่อนอยู่หรือไม่

ANIMATION

Family Guy

โดย Seth MacFarlane

ถ้าพูดถึงการ์ตูนผู้ใหญ่ ตลกร้าย เสียดสีสังคม คุณนึกเรื่องอะไร...Family Guy คือหนึ่งในแอนิเมชันแนวเสียดสีสังคมซึ่งล้อเลียนเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอเมริกา บอกเล่าการดำเนินชีวิตประจำวันสุดเพี้ยนของครอบครัวหนึ่งโดยสอดแทรกมุกตลก การล้อเลียน คำหยาบคาย และความรุนแรงที่ทำให้ต้องใช้วิจารณญาณในการรับชมอย่างสูง แอนิเมชันเรื่องนี้ดำเนินเรื่องแบบจบในตอนหรืออาจมีความเชื่อมต่อกันบ้างในบางตอน ทำให้สามารถรับชมได้โดยไม่ต้องกังวลว่าจะลืมเรื่องราวก่อนหน้าเมื่อกลับมาดูอีกครั้ง และแม้ว่าหลายคนอาจมองว่าแอนิเมชันเรื่องนี้รุนแรงและหยาบคายเกินไป แต่หากเข้าใจในสิ่งที่ตัวละครนำเสนอ ผู้ชมจะได้ข้อคิด ความสนุกสนาน และเสียงหัวเราะจากสารเหล่านั้นไม่น้อยทีเดียว

ARTICLE

Parody: Fake News, Regeneration and Education

โดย Christine Sinclair

เมื่อพูดถึงคำว่า “ล้อเลียน” ก็ดูเหมือนจะเป็นเรื่องใกล้ตัวในชีวิตประจำวัน บ้างใช้ล้อเลียนผู้อื่น

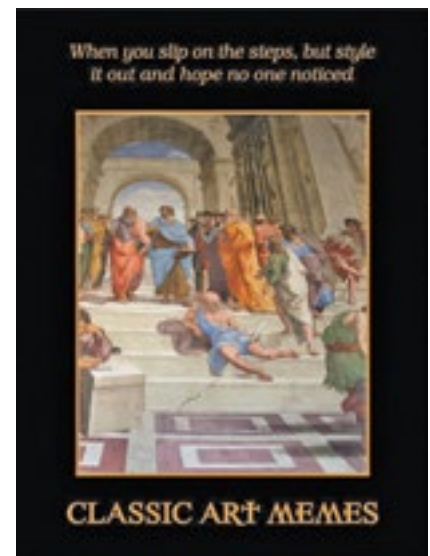
บ้างก็ถูกผู้อื่นล้อเลียน แต่เราเข้าใจความหมายและวัตถุประสงค์ของคำ ๆ นี้ดีแค่ไหน การล้อเลียน (Parody) มีความหมายว่า การเลียนแบบต้นฉบับไม่ว่าจะเป็นบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศและเสียงหัวเราะ แต่บางครั้งการล้อเลียนอาจนำมาซึ่งโทษที่คาดไม่ถึง เช่น การพูดจาเสียดสี การวิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่น หรือการสร้างข่าวปลอมที่บิดเบือนจากความเป็นจริง ดังตัวอย่าง Fake news “ทรัมป์ได้ก้าวลงจากตำแหน่งแล้ว” จากหนังสือพิมพ์ฉบับปลอม The Washington Post เพื่อหลอกลวงล้อเลียน และเสียดสี การล้อเลียนจึงควรเลือกใช้อย่างระมัดระวัง เพราะแม้จะมีวัตถุประสงค์ดี แต่ก็อาจสร้างความไม่สบายใจแก่ผู้อื่นได้

BOOK

Classic Art Memes

โดย Rob Ward

รู้ไหม meme มีตั้งแต่ยุคคลาสสิกแล้วนะ!...คำว่า “meme” หรือ “มีม” ถูกบัญญัติขึ้นปี ค.ศ.1976 ในหนังสือที่ชื่อว่า *The Selfish Gene* โดย Richard Dawkins ซึ่งมีความหมายว่าความคิดที่ถูกถ่ายทอดผ่านรูปภาพ ข้อความ หรือสัญลักษณ์ เพื่อให้ความหมายในเชิงตลกหรือล้อเลียน บางครั้งเราใช้มีมเพื่อแทนความรู้สึกในช่วงเวลานั้น หรือในโอกาสต่าง ๆ เหมือนมีมในหนังสือ *Classic Art Memes* เล่มนี้ที่เต็มไปด้วยภาพศิลปะคลาสสิกตั้งแต่ยุคเรเนสซองส์ไปจนถึงยุคบาโรก แต่ละภาพล้อเข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งเต็มไปด้วยข้อความขวนหัว แอบแซะ และจิกกัด ทันทีที่ได้เปิดอ่านหนังสือเล่มนี้ รับรองว่าคุณจะคิดไม่ถึงว่า ศิลปะคลาสสิกในยุคก่อนก็มีภาพแบบนี้อยู่ด้วยหรือ

IRONY MAN

หุ่นยนต์จิ๋วที่มาพร้อมความขี้ขลาดประสาท

เรื่อง : มนต์ภา ลัณพรวงศ์

เพราะการ “พูด” นั้นเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ปัจจุบันเทคโนโลยีด้านการสื่อสารจึงได้ถูกพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องร่วมกับนวัตกรรมปัญญาประดิษฐ์หรือ AI เพื่ออำนวยความสะดวกสูงสุดให้กับผู้ใช้งาน ไม่ว่าจะเป็นหลากหลายเทคโนโลยีช่วยอำนวยความสะดวกในอุปกรณ์สมาร์ตโฟน อย่าง Google Assistant หรือ Siri ที่สามารถใช้งานผ่านคำสั่งเสียงในการเชื่อมต่อหรือค้นหาข้อมูลได้โดยอัตโนมัติ

ถึงแม้ว่าผู้ช่วยเหลือเหล่านี้จะทำงานได้รวดเร็วทันใจเพียงใด แต่กลับยังมีข้อเสียตรงที่ว่า การตอบรับของผู้ช่วยเหลือเหล่านี้ไม่สามารถแสดงอารมณ์ผ่านน้ำเสียงหรือตอบกลับมาเป็นประโยคอะไรได้มากนัก จนบางครั้งก็ดูเหมือนว่าจะไม่เข้าใจสิ่งที่เราพูดออกไปเสียเลย ทำให้ผู้ใช้งานมีความรู้สึกแตกต่างกับการสื่อสารระหว่างบุคคลด้วยกันที่มักแทรกอารมณ์ขึ้นผ่านทางคำพูด ไม่ว่าจะเป็นการจิกกัด ประชดประชัน หรือการใช้น้ำเสียง รวมไปถึงการแสดงอารมณ์ผ่านหน้าตา ท่าทาง เพื่อทำให้คู่สนทนามีอารมณ์ร่วมและเข้าใจในเรื่องที่สนทนากันได้ชัดเจนมากขึ้น

และเพื่อตอบใจหตุความต้องการให้หุ่นยนต์ได้ตอบกับมนุษย์ได้อย่างเป็นธรรมชาติมากขึ้น คณะนักวิจัยจากมหาวิทยาลัย Augsburg ประเทศเยอรมนี จึงได้คิดค้นและพัฒนา “Irony Man” หุ่นยนต์อัจฉริยะตัวจิ๋วที่จะมาเป็นเพื่อนคุยแก้เหงาคอยสร้างความเพลิดเพลิน เพราะสามารถตอบโต้ประโยคที่เราพูดด้วยได้อย่างลื่นไหลพร้อมสอดแทรกคำเสียดสี ประชดประชัน ผ่านการแสดงอารมณ์บนใบหน้าและน้ำเสียงได้มากกว่าหุ่นยนต์ทั่วไป เช่น ในบทสนทนาเกี่ยวกับสภาพจราจร เมื่อเราบ่นออกไปว่า “ทำไมรถติดไม่ขยับเลย...” Irony Man จะตอบกลับมว่า “แต่ฉัน ‘รักกกกก’

การติดอยู่ที่นี่” ในน้ำเสียงเรียบ ๆ พร้อมหน้าตาที่แฝงไปด้วยความกวนประสาทไม่น้อย

เบื้องหลังความกวนของ Irony Man เกิดจากการที่ผู้พัฒนาได้สร้างระบบที่ผสมผสานการโต้ตอบแนวประชดประชันเข้ากับบทสนทนาทั่วไป ผ่านกระบวนการคิดทบทวนและเปรียบเทียบจากหลายแนวทางการประชด จนได้คำตอบที่เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ มากที่สุด ซึ่งข้อความแนวประชดที่แทรกอยู่เหล่านี้จะช่วยปรับปรุงรูปแบบการโต้ตอบที่เน้นการสื่อสารอารมณ์ร่วมกับการแสดงสีหน้าท่าทางของหุ่นยนต์ ซึ่งจากการทดลองเปรียบเทียบกับบทสนทนาทั่วไปพบว่า การแสดงสีหน้าท่าทางร่วมกับคำพูดที่มีการใช้คำประชดประชันนี้ ช่วยให้คู่สนทนาของหุ่นยนต์รับรู้ถึงเนื้อหาในการสนทนาเหมือนเดิม แต่เพิ่มเติมด้วยความรู้สึกร่วมและความสุนทรีย์ในการพูดคุยมากยิ่งขึ้น

แน่นอนว่าทุกอย่างย่อมเหมือนเหรียญที่มี 2 ด้าน เพราะแม้มันจะช่วยเติมเต็มด้านอารมณ์ในบทสนทนา แต่เจ้าหุ่นยนต์ตัวนี้ก็ยังไม่ได้ฉลาดพอที่จะรู้ว่าเมื่อไรควรหรือไม่ควรประชดกับมนุษย์ และยังไม่สามารถเชื่อมต่อกับอุปกรณ์อื่นหรือค้นหาข้อมูลให้ได้ อย่างไรก็ตาม เชื่อว่าในอนาคตเราน่าจะได้เห็นการพัฒนาเทคโนโลยีเพิ่มเติมที่สมบูรณ์แบบมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นหุ่นยนต์หรือผู้ช่วยอัจฉริยะที่จะตอบใจหตุความต้องการได้ทั้งการใช้งาน และตอบความต้องการด้านอารมณ์และความรู้สึกของผู้ใช้ได้อย่างเต็มที่ [CT](#)

ที่มา : บทความ “Irony Man More Likable than Most Bots” โดย Toni Denis จาก seelection.com และรายงานวิจัย “Irony Man: Augmenting a Social Robot with the Ability to Use Irony in Multimodal Communication with Humans” โดย Hannes Ritschel และคณะ จาก Augsburg University

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ 02-105-7400 ต่อ 116

กายวิภาคแห่งการแซะ

การแฝงนัยในผลงานสร้างสรรค์

เรื่อง : สันติสุข พระบุญญา และ รศ. ดร. แพรว จิตติพลังศรี

11 กันยายน พ.ศ. 2563...เป็นอีกหนึ่งวันที่ชาวกรุงเทพฯ รับฟังข่าวป้ายรถเมล์หน้าห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์ล้นพวงกับข่าวแผ่นเสียงตกร่อง ฤกษ์ซาซันเสียแล้วกับเหตุการณ์จำพวก ถนนยุบ ทางเดินพัง คนเดินตกท่อ คนข้ามทางม้าลายโดนรถชน น้ำท่วมรถติดถึงชาติหน้า นี่ยังไม่รวมข่าวสายไฟพะรุลงพระรังตามถนนกรุงเทพฯ กลับระเบิดเป็นเพลิงอย่างไม่มีปี่ไม่ขลุ่ย เพาะซอด้วงหลายเพาะ เช่น เพาะ “การาโอเกะขึ้นไต่ดิน” ไม่รอช้ารับเอาคำขวัญเกิด “กรุงเทพฯ ชีวิตดี ๆ ที่ลงตัว” ซึ่งชาวบางกอกรู้จักกันดี (พร้อมมอบบน) แป๊ะกับลบบนภาพป้ายรถเมล์พัง และคงไม่ใช่เรื่องบังเอิญที่ชาวเน็ตในทวิตเตอร์และเฟซบุ๊กต่างพากันแชร์รูปภาพของเหตุการณ์นี้ ด้วยคำบรรยายคล้าย ๆ กันว่า “กรุงเทพฯ เมืองเทพสร้าง” บ้างละ “ชีวิตดี ๆ ” บ้างละ ก็เห็นกันอยู่ชัด ๆ ว่าคำบรรยายภาพดังกล่าว “ตรงกันข้าม” กับสิ่งที่เกิดขึ้นเสียสิ้นเชิง และชีวิตดี ๆ ย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ท่ามกลางโครงสร้างสาธารณูปโภคที่ไม่มั่นคง แล้วเหตุใด “ชาวเน็ต” จึงเลือกใช้คำขวัญดังกล่าว หรือว่าการด่าทอตรง ๆ วิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลนั้นไม่มีประสิทธิภาพพอ ทำไมผู้คนจึงพากันชอบใจที่วลีดังกล่าว “แซะ” วิถีคนเมืองได้อย่างตรงจุดมากกว่า มีอะไรในความยอกย้อนนี้ที่พอพูดอย่างหนึ่งกลับหมายถึงอีกอย่างหนึ่งกันแน่

จากข้อความที่ส่งต่อในโลกออนไลน์ที่มุ่งเสียดสีสังคม ถึงฉากปะทะคารมของตัวละครในโทรทัศน์ ที่สร้างความเผ็ดร้อน ถึงวรรณกรรมและภาพยนตร์ที่เสียดสีความอยู่ดีมีสุขรูปแบบต่าง ๆ ดูเหมือนวิธีการที่ตัวอย่างเหล่านี้มีส่วนร่วมในกระบวนการ “แซะ” ได้แก่ การใช้ภาพพจน์ (Figure of Speech) อย่างการแฉ่งนัย (Irony) หรือในความหมายอย่างกว้างที่สุดคือการกล่าวในสิ่งที่ตรงข้ามกับความหมายที่ต้องการสื่อ...มาสำรวจการแฉ่งนัยให้เห็นถึงที่มาของการแฉ่งนัยประเภทต่าง ๆ และตัวอย่างการ “แซะ” ที่ไม่ใช่เรื่องง่ายและตรงไปตรงมาอย่างที่คิด หากแต่มีความซับซ้อนในหลากหลายมิติทางการเมืองและวัฒนธรรม และนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์อีกนับไม่ถ้วน

นามบัณฑิตยสถาน

การแฉ่งนัยและคำนิยาม

การแฉ่งนัยเป็นเรื่องที่นักวิชาการสายวรรณคดีและภาษาศาสตร์ถกเถียงกันมานานและพยายามที่จะหาคำนิยามที่ครอบคลุมแต่ก็ยังไม่สามารถที่จะหยุดยั้งความตื่นตัวได้ในความหมายของการแฉ่งนัยได้ นอกจากคำนิยามที่กว้างที่สุดของการแฉ่งนัยที่ระบุไปข้างต้นแล้ว การบอกว่าอะไรคือการแฉ่งนัยอาจตอบได้ง่ายขึ้น หากเราเข้าใจในสิ่งที่ “ไม่ใช่” การแฉ่งนัย แต่ดูเหมือนว่ามีความข้องเกี่ยวซ้อนทับกันเสียก่อน

เมื่อพูดถึงการแฉ่งนัย หมวดคำศัพท์ที่มักนึกถึงตามมาคือ การเสียดสี (Satire) คำประชดประชัน (Sarcasm) หรือล้อ (Parody)

การเสียดสีเกิดจากลดทอนความซื่อสัตย์ของเรื่องราวหนึ่ง ๆ และนำเสนอออกมาในลักษณะที่น่าหัวเราะหรือดูถูกดูแคลน โดยมีจุดประสงค์ที่ต้องการ “กัด” สิ่งที่ยูนอกเหนือตัวบทวรรณกรรม เช่น บุคคลหรือสถาบันทางสังคม ในขณะที่คำประชดประชันแบบคือกล่าวกระทบบุคคล ส่วน parody คือศิลปะและวรรณกรรมประเภทล้อซึ่งเป็นการเอารูปร่างหน้าหน้ามาล้อเลียนในลักษณะที่ปรุงแต่งเพิ่มเพื่อสร้างความตลกโปกฮาและเสียดสี แม้ว่าการเสียดสี การล้อ และการประชดประชันแทบจะแยกไม่ได้จากหลายกลวิธีทางภาษาและหลายบริบท แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า การแฉ่งนัยมักถูกใช้เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ดังกล่าวอยู่เสมอ ๆ

ในภาษาอังกฤษ คำว่า Irony มาจากชื่อของตัวละครในนาฏกรรมกรีกนาม Eiron ซึ่งมักแสดงออกในลักษณะที่ตรงข้ามกับอุปนิสัยจริงของตน แสร้งถ่อมตนให้ดูไร้ความสามารถ แต่กลับสามารถเอาชนะตัวละครอีกตัวที่มีนิสัยอวดภูมิได้ ลักษณะการขัดแย้งกันระหว่างรูปลักษณ์ภายนอกที่ปรากฏกับความเป็นจริงนี้เองทำให้ชื่อของตัวละครกรีกนี้กลายเป็นที่มาของคำว่า Irony ซึ่งยังคงไว้ซึ่งนัยของความหมายที่สื่อถึงการเสียดสี ความลักลั่นระหว่างสิ่งที่กล่าวออกมากับสิ่งที่หมายถึงจริงซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ปรากฏส่วนในภาษาไทยนั้นมีผู้แปลคำว่า Irony ออกมาเป็นคำต่าง ๆ เช่น ราชบัณฑิตยสถานเรียกว่า การแฉ่งนัย ในขณะที่ทองสุก เกตุโรจน์เรียกว่า การประชดประชัน

สาเหตุหนึ่งที่ทำให้การแฉ่งนัยยากที่จะระบุความหมายให้ตายตัวก็อาจเป็นเพราะการแฉ่งนัยอาจถูกแบ่งย่อยได้เป็นอีกหลายประเภท ทั่วไปแล้วตำราวรรณคดีมักกล่าวถึงการแฉ่งนัยออกเป็นสามประเภท ได้แก่ การแฉ่งนัยด้วยถ้อยคำ¹ (Verbal Irony) การแฉ่งนัยเชิงละคร (Dramatic Irony) และการแฉ่งนัยเชิงสถานการณ์ (Situational Irony) สำหรับประเภทแรกนั้นเป็นการแฉ่งนัยที่เกิดขึ้นจากการขัดแย้งกันระหว่างสิ่งที่กล่าวออกมากับสิ่งที่ต้องการสื่อ ความย้อนแย้งระหว่างสิ่งที่ปรากฏกับความหมายที่แฉ่งนัยเอาไว้ เช่น การกล่าวกับเพื่อนที่ผ่านวันอันสมบุกสมบันจนกระเซอะกระเซิงว่า “แกลวยอยู่” ทั้งที่ความจริงตรงหน้าและสิ่งที่ผู้พูดคิดนั้นตรงข้ามกับสิ่งที่พูดโดยสิ้นเชิง หรือจะเป็นวรรคทองอันโด่งดังจากบทละครเรื่อง Julius Caesar ของเชกสเปียร์ ที่มาร์กแอนโทนีกล่าวซ้ำ ๆ ในพิธีปลงศพจูเลียส ซีซาร์ว่า “Brutus is an honourable man” หรือ “บรูตัสเป็นผู้ทรงเกียรติ” จนผู้ฟังอดสงสัยไม่ได้ว่ามาร์กแอนโทนีจะย่ำทำไมนักหนาจนสุดท้ายถึงได้รู้ว่ามาร์กเองเป็นผู้ทรยศและร่วมสังหารซีซาร์ การตอบย้ำซ้ำ ๆ นี้จึงเป็นการแฉ่งนัยตรงกันข้ามกับสิ่งที่ไม่ได้พูดนั่นเอง ส่วนเพลง “ไม่คิดถึงเลย” ของ Nap A Lean ก็เป็นตัวอย่างที่ดีของการแฉ่งนัยด้วยถ้อยคำ “ฉันไม่เคยจะเหงา ไม่คิดถึงเลย เห็นเธอกับเขาทีไร หัวใจยังรู้สึกเลย ๆ” เนื้อเพลงนี้แสดงอาการ “ปากอย่างใจอย่าง” ของคนที่หน้าขึ้นนอกตรมได้เป็นอย่างดี เอ็ม. เอช. เอเบรัมส์ (M.H. Abrams) อธิบายในพจนานุกรมศัพท์ทางวรรณคดีเล่มสำคัญอย่าง *A Glossary of Literary Terms* ว่า การแฉ่งนัยด้วยถ้อยคำเป็นการทดสอบความสามารถในการ “อ่านระหว่างบรรทัด” หรือตีความเจตนาจริงและความหมายแฝงเร้นของผู้รับสาร

ส่วนการแฉ่งนัยเชิงละคร เกิดขึ้นในบทละครที่แสดงถึงความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่ตัวละครทราบกับที่ผู้ชมทราบ เช่น ตัวละครอาจจะตัดสินใจลงมือทำบางสิ่งที่ผู้ชมทราบว่าจะส่งผลในทางตรงกันข้ามกับที่ตัวละครวาดฝันไว้ ส่วนประเภทสุดท้ายหรือการแฉ่งนัยเชิงสถานการณ์เกิดขึ้นเมื่อมีการปะทะกันระหว่างสิ่งที่ผู้อ่านหรือตัวละครในเรื่องคาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงเมื่อเรื่องราว

¹ ณัฐนัย ประสานนามเรียกการแฉ่งนัยประเภทนี้ว่า “ถ้อยคำแฉ่งนัย” ในขณะที่ณัฐพร พานโพธิ์ทอง เรียกว่า “ถ้อยคำนิยมนัย”

ดำเนินไป ซึ่งมักพบได้ในพล็อตของภาพยนตร์ที่เล่นกับความปรารถนาและความคาดหวังของตัวละครที่ถูกขัดขวางโดยข้อจำกัดและสภาวะแวดล้อม ทำให้ตัวละครต้องผิดหวังจากการที่เหตุการณ์ไม่ดำเนินไปตามความหวังของตน

นอกเหนือจากการแบ่งประเภทของการแฉงนยัยข้างต้นแล้ว เอบรัมส์ได้กล่าวถึงประเภทของการแฉงนยัยแบบต่าง ๆ ไว้อีก เช่น การแฉงนยัยเชิงจินตนิยม (Romantic Irony) ซึ่งพบได้ในวรรณกรรมที่ผู้เขียนจงใจใส่เสียงของตนให้ผู้อ่านได้ยินและทำให้ผู้อ่านรับรู้ถึง “ความเป็นเรื่องแต่ง” หรือ การแฉงนยัยแบบโสคราตีส (Socratic Irony) ที่เกิดขึ้นเมื่อผู้พูดแสร้งว่าไม่รู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อหลอกให้คู่สนทนาสาธยายประเด็นดังกล่าวให้ฟัง ก่อนที่จะอาศัยโอกาสโจมตีคู่สนทนาโดยการแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่พูดมานั้นมีข้อผิดพลาดอันเป็นวิธีที่บรมครูในปรัชญาตะวันตกอย่างโสคราตีสมักใช้ทำทลายความจริงที่แน่นอนในความรู้อยู่ของคู่สนทนา และเมื่อเหตุการณ์หรือเรื่องราวใดทำให้ผู้ฟังต้องอุทานว่า โชคชะตานั่น “เล่นตลก” ก็หมายถึงการแฉงนยัยเชิงโชคชะต (Irony of Fate หรือ Cosmic Irony) กำลัถูกใช้เป็นตัวขับเคลื่อนเรื่องราวดังกล่าว เนื่องจากการจงใจให้ชะตาชีวิตของตัวละครถูกชักโยจากสิ่งที่อยู่เหนือการควบคุม เป็นการเย้ยหยันต่อตัวละคร เช่น การตายของนางวันทอง เป็นต้น นอกเหนือจากที่กล่าวมานี้ เอบรัมส์ยังกล่าวถึง การแฉงนยัยเชิงโครงสร้าง (Structural Irony) ที่หลายครั้งถูกนำเสนอผ่านการสร้างตัวละครที่มีลักษณะไม่ประสีประสา มองโลกและตีความสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแบบที่ผิดพลาดไปจากความเป็นจริง ซึ่งผู้อ่านสามารถอ่านออกอย่างทะลุและเป็นผู้สังเกตความไม่ประสาโลกและหลงเข้าใจผิดของตัวละคร

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาการแฉงนยัยในเชิงภาษาศาสตร์ของณัฐพร พานโพธิ์ทอง ซึ่งแบ่งประเภทวัจนกรรมกรแฉงนยัยออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ verbal irony as conversational implicature และ conversationalized ironic implicature สำหรับแบบแรก การแฉงนยัยถูกแสดงออกผ่านลักษณะย่อยใน 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) คู่ตรงข้าม 2) ความไม่สมเหตุสมผล 3) ความเกินจริง 4) ภาษาที่ไม่เหมาะสมกับ

คู่สนทนา 5) น้ำเสียง และสำหรับอย่างหลังเป็นการแฉงนยัยที่เกิดจากการใช้คำเปรียบเปรยที่ถูกใช้เพื่อสร้างการแฉงนยัยจนเป็นคำที่ชินหูชินตากันดี อย่างเช่น วิเศษ ประเสริฐ

การเบื้องเรื่องกรแฉงนยัย

ความธรรมดาสามัญของการแฉงนยัยที่ใช้เพื่อเสียดสียั่วล้ออยู่ทุกเมื่อเชื่อวันและพบได้ในสื่อทุกรูปแบบนี้ ทำให้การแฉงนยัยถูกศึกษาอย่างละเอียดในแง่มุมวิชาการโดยเฉพาะในสาขามนุษยศาสตร์ที่มองการแฉงนยัยเหมือนเป็นทั้ง “ยูทอปรอน” และ “ความรุ่มรวยของภาษา” นักวรรณคดีศึกษาชาวแคนาดาอย่าง ลินดา ฮัตเชิน (Linda Hutcheon) ผู้เขียนหนังสือชื่อ *The Irony's Edge: The Theory and Politics of Irony* ได้พยายามที่จะเผยให้เห็นความสลับซับซ้อนของการแฉงนยัย ปฏิเสธการมองการแฉงนยัยในลักษณะที่ตายตัวหรือด้านเดียว และเน้นย้ำให้ผู้อ่านระลึกถึงมิติทางการเมืองของการแฉงนยัย

สำหรับฮัตเชิน การแฉงนยัยเกิดจากความลักลั่นระหว่างสิ่งที่กล่าว พูด ปรากฏ กับสิ่งไม่ได้กล่าว ไม่ได้ยิน และมองไม่เห็น โดยเธอมองว่าการแฉงนยัยนั้นเกี่ยวข้องกับบุคคลสองกลุ่มได้แก่ ผู้แฉงนยัย (Ironist) และผู้ตีความ (Interpreter) โดยที่เธอให้ความสำคัญกับผู้ตีความ ในขณะที่งานศึกษาก่อนหน้ามักมุ่งความสนใจไปที่ตัว

ผู้แฉงนยัย สาเหตุเนื่องจากในทัศนะของฮัตเชินแล้ว การเกิดขึ้นของการแฉงนยัยไม่ได้ขึ้นอยู่กับเจตนาของแฉงนยัยมากเท่ากับการ “เกิด” หรือการ “ไม่เกิด” ของผู้ตีความ การแฉงนยัยสำหรับนักวิชาการอย่างฮัตเชินจึงเป็นกิจการที่มีความเสี่ยง (Risky Business) เนื่องด้วยในทุก ๆ ครั้งที่มีการใช้การแฉงนยัย ไม่มีการรับประกันว่าการแฉงนยัยนั้นจะบรรลุผลลัพท์ตามที่ผู้แฉงนยัยคาดหวังว่าจะเกิดขึ้น และยังไม่มีกรการันตีว่าบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการแฉงนยัยนั้นจะ “เกิด” ส่งผลให้ฮัตเชินตั้งข้อสังเกตอีกหนึ่งข้อที่ต่างจากงานวิชาการก่อนหน้าที่มีมุมมองว่าการ “เกิด” การแฉงนยัยนั้น นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์แบบชุมชนขึ้น เช่น ความเป็น “คนใน” เป็นการสร้างกลุ่ม แต่เธอกลับมองว่าแท้จริงแล้วการแฉงนยัยไม่ได้นำไปสู่การสร้างชุมชน แต่ชุมชนต่างหากที่มีมาก่อนหน้า โดยเป็นชุมชนที่เธอเรียกว่า “ชุมชนทางวาทกรรม” (Discursive Community) และการที่เธออยู่ในชุมชนวาทกรรมก่อนต่างหากที่เป็นตัวกำหนดว่าเราจะ “เกิด” หรือ “ไม่เกิด” การแฉงนยัย

เพื่อเป็นการตอกย้ำธรรมชาติความหลากหลายของการแฉงนยัยที่ไม่สามารถลดทอนแล้วมองได้อย่างเรียบง่ายด้านเดียว ฮัตเชินพยายามเน้นถึงผลลัพธ์ทางความรู้สึกที่หลากหลายจากการใช้งานการแฉงนยัย โดยสำรวจงานศึกษาก่อนหน้าและ

สรุปให้เห็นถึงการใช้งานในเชิงสื่อสารของการ
แผ่นยี่ที่มีหน้าที่หลัก ๆ 8 ประการ เรียงจาก
การที่มีพลังของอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องน้อยที่สุด
ไปมากที่สุด ได้แก่ เพื่อเน้น เพื่อทำให้ซับซ้อน
เพื่อความสนุกสนาน เพื่อสร้างระยะห่าง เพื่อสร้าง
เกราะป้องกันตน เพื่อแสดงเงื่อนไข (proviso)
เพื่อต่อต้าน และเพื่อโจมตี และอย่างที่กล่าวไปว่า
อัตเจเนเนนอย่างมากที่จะแสดงถึงความซับซ้อน
ของการแผ่นยี่ ดังนั้นในทุก ๆ การใช้งาน อัตเจเน
ยังระบุถึงผลในแง่บวกและแง่ลบของแต่ละการใช้งาน
อีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น การแผ่นยี่เพื่อความ
สนุกสนาน (ludic) หลายครั้งสร้างความรู้สึก
หยอกล้อแบบเป็นมิตรหรือเรียกเสียงหัวเราะ
แต่ในอีกแง่หนึ่งการแผ่นยี่เพื่อความสนุกสนาน
อาจทำให้เกิดความรู้สึกว่าผู้พูดเป็นคน
ไร้ความรับผิดชอบต่อประเด็นที่พูดออกมา
ดูไร้เวลา และกำลังลดทอนความสำคัญและ
ความซีเรียสของประเด็นนั้น ๆ อีกด้วย

ข้อเสนอมุ่งสำคัญที่สุดของอัตเจเนที่เป็น
ที่มาของการตั้งชื่องานของเธอว่า “การเมือง
เรื่องการแผ่นยี่” นั้น ได้แก่ความพยายามเผย
ให้เห็นถึงความซับซ้อนสิ้นไร้ของการแผ่นยี่
และมิติทางการเมืองที่ไม่ได้เป็นเพียงภาพพจน์
และโวหารธรรมดาสามัญ แต่อัตเจเนมองว่า
การแผ่นยี่มีลักษณะความสิ้นไร้ของการ
ใช้งานและผลลัพธ์ มีลักษณะครอบคลุมการณ
(Transideological) ในความหมายที่ว่า การแผ่นยี่
อาจถูกหยิบใช้เพื่อเสริมความแข็งแกร่งของระบบ
เผด็จการและฝ่ายอนุรักษ์นิยม หรือในทาง
ตรงกันข้ามคือใช้เพื่อปลดแอกและเป็นเครื่องมือ
ของชนกลุ่มน้อยทางสังคมใช้ต่อสู้กับการกดขี่
และอำนาจนำ (Hegemony) ที่นำไปสู่การขับเคลื่อน
ระบอบประชาธิปไตย การแผ่นยี่จึงส่งผลในแง่
ส่งเสริมหรือทำลายและในเชิงบวกหรือเชิงลบก็ได้
เป็นเสมือนเครื่องมือทางการเมืองที่อาจใช้เพื่อ
เสริมความมั่นคงให้แก่ผู้ที่มีอำนาจหรืออาจใช้
ขัดแย้งกับอำนาจดังกล่าวก็ได้เช่นกัน

**สำรวจการแผ่นยี่และการเสียดสีใน
ภูมิทัศน์ทางศิลปะวัฒนธรรมไทยและเทศ**
ท่ามกลางภูมิทัศน์ของวัฒนธรรมข้ามพรมแดน
การแผ่นยี่ปรากฏอยู่ทุกที่ และมากไปกว่านั้น
การแผ่นยี่ที่มักใช้เพื่อหมายถึงภาพพจน์ (Figure

of Speech) ประเภทหนึ่งในงานวรรณกรรมที่เน้น
การสื่อความหมายผ่านภาษาตัวอักษร การแผ่นยี่
กลับยังปรากฏและเป็นเครื่องมือสำคัญในงาน
ศิลปะรูปแบบอื่น ๆ นอกเหนือจากการเขียนด้วย
เช่น ภาพยนตร์หรืองานศิลปะแขนงอื่น ๆ ที่เน้น
สื่อความหมายผ่านรูปภาพเป็นหลัก และประเด็น
เรื่องการแผ่นยี่ยังเกี่ยวกับเรื่องของวัฒนธรรม
โดยตรง ดังจะเห็นได้จากการที่มีชาวต่างชาติ
หลายคนตั้งกระทู้ถามด้วยความฉงนต่อคนไทย
ว่า “คนไทยไม่เข้าใจการเสียดสีและการแผ่นยี่
หรือ” และยังเป็นเรื่องที่น่าสนใจเมื่ออธิบายถึง
การแผ่นยี่ในวัฒนธรรมต่าง ๆ ดี. เจ. เอนไรท์
(D.J. Enright) ผู้เขียนหนังสือ *Anatomy of Irony*
ที่ยังได้ยกตัวอย่างการแผ่นยี่จากประเทศไทย
โดยกล่าวถึงการปล่อยนกของคนชาวไทยพุทธที่
เชื่อว่าจะเป็นการทำบุญอย่างหนึ่ง แต่ทว่า
กิจกรรมบุญครั้งนี้กลับเผยให้เห็นถึงการแผ่นยี่
และความย้อนแย้ง เนื่องจากว่าหลายครั้งนกพวก
นี้กลับถูกจับขังกรงเพื่อขายให้กับผู้ใจบุญสุนทาน
ได้ปล่อยออกไปอีกที หรือบางทีเราอาจจะเห็นมิติ
ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการแผ่นยี่เมื่อเรา
ได้ยินคนอังกฤษที่มักจะชอบเสียดสีวัฒนธรรม
อเมริกันว่าคนอเมริกันไม่มีอารมณ์ขันหรือ
ความล้าลึก เลยไม่เข้าใจมุกตลกเสียดสีของ
คนอังกฤษที่มักใช้การแผ่นยี่เป็นหลัก

นักประพันธ์และศิลปินหลายท่านก็ใช้การ
แผ่นยี่เป็นเครื่องมือในการวิพากษ์สังคมผ่าน

งานศิลปะวรรณกรรมชิ้นนั้น ๆ ยกตัวอย่างเช่น
เรื่องสั้นชื่อ *The Stolen Party* ของ ลิลเลียนา
เฮกเกอร์ (Lilliana Heker) ที่สร้างโครงเรื่องโดยใช้
การแผ่นยี่เชิงโครงสร้าง เล่าเรื่องราวของเด็กสาว
ลูกสาวแม่บ้านที่ทำงานให้บ้านนายจ้างที่มีฐานะดี
แม้ว่าตลอดทั้งเรื่องผู้อ่านจะทราบถึงตำแหน่งทาง
สังคมของตัวละครเด็กสาวและแม่ แต่ด้วยความ
อ่อนต่อโลก ตัวละครเด็กสาวกลับไม่เห็นกำแพง
ทางชนชั้นและหลงสำคัญตนผิดว่าเป็นส่วนหนึ่ง
ของชนชั้นที่สูงกว่า ก่อนที่เรื่องราวจะจบด้วย
การที่เธอตาสว่างและเกิดสำนึกถึงชนชั้นของตน
ที่ทำให้สุดท้ายเธอเป็นได้แค่ “สัตว์น้อย” ของบ้าน
เจ้านายแม่เธอ ในแง่นี้เอง การแผ่นยี่ถูกใช้ใน
งานวรรณกรรมเพื่อวิพากษ์ระบบทุนนิยมและ
การจัดลำดับชนชั้นทางสังคมที่ใช้ฐานะของคน
เป็นตัวกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของคนในสังคม

สำหรับวรรณกรรมไทย ณัฐนัย ประสานนาม
ได้ศึกษาเรื่องสั้นไทยประเภทเสียดสีที่แต่งขึ้น
ในช่วงปี พ.ศ. 2535-2545 พบว่า การแผ่นยี่เป็น
หนึ่งในกลวิธีทางภาษาที่นักเขียนกวัดแกว่ง
เพื่อวิพากษ์สภาพสังคมไทยในช่วงเวลาดังกล่าว
ยกตัวอย่างเช่น เรื่องสั้นชื่อ *ความหวังของผู้เลี้ยงดู
รัฐบาล* ของ ศักดิ์ชัย ลักษณะวิเชียร ที่ผู้เขียน
จงใจให้ตัวละครผู้กล่าวถึงตนว่ากำลังทำ
การ “เสียดสีอันใหญ่หลวง” ทั้งที่แท้จริงแล้วมี
นโยบายเอาวัดเอาเปรียบประชาชน ผลักภาระ
ให้ประชาชนต้องเลี้ยงดูรัฐบาล เพื่อเสียดสีรัฐบาล

ที่นโยบายและการบริหารกลับเป็นการโยนภาระให้ประชาชน เป็นต้น

สำหรับงานศิลปะประเภทอื่นพบว่า มีงานศิลปะจัดวาง (Installation Art) ของสิทธิกร ชาวสะอาด ที่มักจัดแสดงผลงานเกี่ยวกับประเด็นเรื่องความยากลำบากของแรงงานในภาคเกษตรกรรม และการกดขี่ทางชนชั้นอยู่เนื่อง ๆ ในงานศิลปะจัดวางที่จัดแสดงที่คุรุชาคอร์ตแกลเลอรีเมื่อต้นปีที่ผ่านมานี้ สิทธิกรได้ใช้การเพ่งนัยในศิลปะจัดวางชุดนี้เพื่อวิพากษ์แนวคิดเรื่องชนชั้น ส่วนหนึ่งของงานชุดนี้เป็นกระดาษที่สิทธิกรจัดแขวนบนผนัง บนกระดาษปรากฏเนื้อเพลง “กลีกรไทย” ที่เขียนด้วยลายมือโย้ยคล้ายลายมือเด็ก เพื่อให้ผู้ชมงานศิลปะชิ้นนี้รู้สึกถึงความยากเย็นที่เกิดจากเนื้อเพลงเบื่องานที่พยายามย้อมสีความตรากตรมของชีวิตเกษตรกรให้ดูเป็นอาชีพในอุดมคติกับลายมือโย้ย และคำที่สะกดผิด ๆ ถูก ๆ ที่สื่อถึงการไม่ได้รับการศึกษาตามที่ประชาชนกลุ่มที่ถูกวาดภาพในเชิงอุดมคติว่าเป็น “กระดุกหลังของชาติ” ควรจะมี ภาพความสวยงามตามอุดมคติของชีวิตกลีกรกรรมกับความเป็นจริงที่เต็มไปด้วยความเหลื่อมล้ำนี้ สร้างการเพ่งนัยที่ชวนให้ผู้ชมตั้งคำถามระหว่างสิ่งที่สังคมหรือรัฐพยายามสร้างภาพแฟนตาซีครอบทับคุณภาพชีวิตที่แร้นแค้นภายใต้การจัดลำดับชนชั้นในระบบเศรษฐกิจทุนนิยม

เมื่อพ.ศ. 2560 จุฬญาณนนท์ ศิริผล ศิลปินชาวไทย ได้จัดแสดงนิทรรศการ Museum of Kirati ซึ่งใช้ศิลปะหลากหลายรูปแบบเพื่อเสียดสี

ตัวละครหม่อมราชวงศ์กิริติ จากช่วงหลังภาพนวนิยายอมตะของศรีบูรพา จุฬญาณนนท์ได้แสดงเป็นทั้งตัวละคร ม.ร.ว.กิริติและคนพรในหนังสือที่นำมาจัดแสดงในนิทรรศการ เพื่อเพ่งนัยให้เห็นว่าอันที่จริงแล้วตัวคนพรอาจจะเป็นตัวคนที่สอง (Alter Ego) ของกิริติที่ยังยึดติดกับภาพความรุ่งเรืองของชนชั้นสูงในอดีต การล้อเลียนเสียดสียังยกระดับความจริงจังมากขึ้นไปอีก ตรงที่ศิลปินได้นิมนต์พระมาทำพิธีในวันเปิดนิทรรศการ และเจิมรูปปั้นคุณหญิงกิริติเพื่อเป็นสิริมงคล พร้อมเชื้อเชิญคนดูให้มาบนบานเพื่อขอให้ “แฟนเด็ก” ด้วย ช่างยังทำหนังสือที่ระลึกงานศพคุณหญิงแจกในงาน เนื้อความเป็นข้อเขียนของนพพร ท่านพ่อของคุณหญิง และหม่อมเจ้าหญิงผู้หนึ่งซึ่งเป็นเพื่อนของคุณหญิงแต่วัยเด็กทั้งหมดต่างก็แสดงความอาวรณในยุคลสมัยของบ้านเมืองที่เปลี่ยนไป การต่อเสริมเพิ่มเติมเหล่านี้ต่างก็คิดค้นสิ่งที่ “ไม่ได้พูด” ในต้นฉบับ ขยายออกมาให้เห็นนัยที่ซ่อนอยู่ และนำมาตีความเป็นงานศิลปะแนวเสียดสีล้อเลียนปัญหาชนชั้นในต้นเรื่องที่ถูกรื้อมาใช้เพื่อพูดถึงปัญหาทางการเมืองในปัจจุบัน

ประเด็นเรื่องชนชั้นและแรงงานยังได้รับการกล่าวถึงผ่านการเพ่งนัยเชิงสถานการณ์ในบทเพลงลูกทุ่งจำนวนมากที่บอกเล่าการผลิตเงินของคนอีสานมาใช้แรงงานในเมืองหลวง เช่น เพลงของไมค์ ภิรมย์พร ที่มักนำเสนอเรื่องราวของชาวอีสานที่วาดภาพกรุงเทพฯ ในจินตนาการว่าเป็นเมืองโอกาสและความศิวิไลซ์ และกลับต้องตาสว่างหลังเจอความกลับกลอกของผู้คน

และการรันทดหาเงินในเมืองหลวง ดอกย้าภาวะผันสลายของคนอีสาน

ในประวัติศาสตร์การเพ่งนัยยังถูกใช้อย่างเปิดเผยในข้อเขียนของผู้นำและบุคคลสำคัญ ดังเช่น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ที่ทรงพระราชนิพนธ์ข้อความในใบปลิวอันเลื่องชื่อ *ยิวแห่งบูรพทิศ* เพื่อโจมตีชาวจีนในสยามที่มีลักษณะคดโกงและไม่จงรักภักดีต่อประเทศที่พวกตนในฐานะชุมชนพลัดถิ่นได้เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร โดยนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์อย่างวราสรวงค์สุวรรณ์ ชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าเราไม่ทราบสิ่งที่อยู่ในพระราชหฤทัยของพระองค์ในขณะทรงพระราชนิพนธ์ได้อย่างแน่ชัด แต่ใบปลิวอันเป็นวาทะทางการเมืองเช่นนี้สามารถอ่านได้ในลักษณะที่ไม่ได้ตรงไปตรงมาว่าเป็นการบริภาษชุมชนชาวจีนเฉย ๆ หากแต่เป็นการบริภาษเพื่อหวังผลทางการเมืองและสร้างแรงจูงใจให้ชาวจีนในสยามเพิ่มความจงรักภักดีให้มากขึ้นอีกด้วย ดังนั้นในแง่นี้ เราอาจมองได้ว่า *ยิวแห่งบูรพทิศ* ดูเหมือนจะใช้การเพ่งนัยในการ “แซะ” ชาวจีนในสยาม และใบปลิวชิ้นนี้ยังแสดงให้เห็นอำนาจภาษาที่เกิดจากการเพ่งนัยและเสียดสีจนนำไปสู่การบรรลุดุสรประสงค์ในเกมการเมืองอีกด้วย เพราะหลังจากที่ใบปลิวดังกล่าวเผยแพร่ออกไป พ่อค้าและเศรษฐีจีนในสยามจำนวนมากต่างพากันถวายพระราชทรัพย์ซึ่งเป็นหนึ่งในวิธีการแสดงออกถึงความจงรักภักดี เพื่อแสดงว่าตนไม่ได้หือฮือและไม่ได้เป็นชาวจีนเลวจำพวกที่พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ให้กระหนาบถึง

หรือในบริบทของการเคลื่อนไหวทางการเมืองในไทยอย่างการเคลื่อนไหวของ “ม็อบตุ้มตุ้ง” ในช่วงที่ผ่านมา โดยมีบับดังกล่าวรวมตัวหน้าอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยเพื่อตะโกนคำขวัญที่มีอิทธิพลในเกมการเมืองไทย ก่อนจะตบท้ายโดยการเสี่ยงว่าชื่อดังกล่าวเป็นเพียงชื่อของตุ๊กตาจุดนี้เองทำให้เราเห็นการเพ่งนัยเชิงถ้อยคำถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อเสียดสีทางการเมืองโดยทำหน้าที่เหมือน “เบาะกันกระแทก” เสี่ยงการประจันหน้าโดยตรง หรือในกรณีของวรรณกรรมกราฟิกร่วมสมัยอย่าง “ตาสว่าง” ที่บอกเล่าเหตุการณ์ความรุนแรงในการปราบปรามกลุ่มคนเสื้อแดงในการชุมนุมช่วงพ.ศ. 2553 ตัวละครชนชั้นแรงงานที่ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเสื้อแดง กล่าวในขณะที่ยืนผ่าน

facebook.com/itiedbangkok

ภาพประกอบจากหนังสือดาว่าง แปลจากหนังสือเรื่อง *Il Re di Bangkok* เขียนโดย Claudio Sopranzetti และคณะ

ทางสรรพสินค้าที่จัดแสดงสินค้าแบรนด์เนมในตู้กระจกด้วยความเสียดสี ตีตลก หากแต่แฝงไปด้วยความขมขื่นว่า “พวกเขาไม่เอาหัวหรืออกเพราะกระเป๋ามีราคาแพงกว่าชีวิตพวกเรา” ที่นอกจากจะเป็นการเสียดสีการทำงานของรัฐบาล ยังเป็นการเสียดสีที่เปิดไปอีกหนึ่งชั้นให้เห็นความยกย่องทางตระกูลของทุนนิยมและสังคมวัตถุที่สมทานการคลั่งไคล้ไหลหลงในวัตถุอย่างที่ คาร์ล มาร์กซ (Karl Marx) เรียกว่า “Commodity Fetishism” หรือการทำให้สินค้าเสมือนว่ามีชีวิตและมีคุณค่าเหนือความสัมพันธ์เชิงมนุษย์ภาพของผู้คนในสังคมทุนนิยม

ในงานศิลปะภาพถ่าย มีภาพถ่ายเกี่ยวกับการเมืองไทยชิ้นหนึ่งที่คู่ควรแก่การพูดถึง เนื่องจากแสดงถึงอำนาจของการแฟงนัยที่สามารถทำให้ภาพถ่ายหนึ่งภาพทรงพลังและมีชีวิตอยู่เหนือเวลาได้ ได้แก่ ภาพถ่ายรางวัลพูลิตเซอร์ของ นีล อุเลวิช (Neal Ulevich) ที่เก็บบรรยากาศความโหดเหี้ยมของเหตุการณ์สังหารหมู่ที่นักศึกษาเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ อันเป็นเรื่องยากที่หลายคนที่จะเห็นภาพแล้วจะไม่สะอึกกับความยกย่องดังกล่าวและเห็นถึงความแฟงนัยที่เกิดจากรูปภาพนี้ซึ่งเป็นการแฟงนัยที่ชวนให้เห็นถึงสภาพสังคมที่ผู้คนเห็นผิดเป็นชอบ และการทำลายชีวิตที่ไม่ควรเป็นสิ่งที่พึงยอมรับในสังคม

พุทธอย่างประเทศไทย นอกจากนี้ประเด็นเรื่องการเมืองและความรุนแรงของสังคมไทยยังปรากฏพร้อมกับการแฟงนัยในผลงานดิจิทัลอาร์ตของศิลปินอย่าง Baphoboy ที่อาจกล่าวได้ว่าอาศัยการแฟงนัยเพื่อสร้างอิมแพกของการเสียดสีสังคมและการเมืองในผลงานของเขาให้เด่นชัดขึ้น งานหลายชิ้นของ Baphoboy นำเสนอการกดขี่ทางสังคมในทุก ๆ รูปแบบความสัมพันธ์เช่นรัฐและปัจเจกชนหรือครูและนักเรียนผ่านอุปนิสัยของจากความรุนแรงที่เต็มไปด้วยเลือดและอาวุธ ซึ่งย้อยอยู่กับภาพใบหน้าของบุคคลที่มักเป็นดวงหน้าเปล่งรอยยิ้ม รวบรวมจะใช้การแฟงนัยดังกล่าวเพื่อวิพากษ์สังคมไทยที่ความอยู่ดีธรรมเป็นสิ่งที่ได้รับการทอดถอนกลับ และความรุนแรงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างธรรมดาสามัญ และเป็นสิ่งที่ปัจเจกต้องอดทนอยู่ให้ได้ภายใต้ใบหน้าที่ยิ้มมึน

นอกจากงานวรรณกรรมและศิลปะรูปแบบต่าง ๆ แล้ว ประเด็นเรื่องการแฟงนัยยังเกี่ยวข้องกับแนวคิดทางปรัชญาอย่างมีนัยสำคัญ หากธรรมชาติของการแฟงนัยตั้งอยู่บนความลึกลับ ไม่ว่าจะเป็นระหว่างสิ่งที่พูดกับสิ่งที่คิด หรือสิ่งที่เห็นกับความเป็นจริง แต่ลักษณะการแฟงนัยสำหรับกลุ่มนักคิดสายหลังโครงสร้างนิยม (Poststructuralism) ซึ่งเป็นสกุลความคิดที่สำคัญที่สุดในศตวรรษที่ 20 และเกี่ยวโยงกับกรอบการมองและวิธีการ “อ่าน”

แบบรื้อสร้าง (Deconstruction) แล้ว การแฟงนัยเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้หากแต่ฝังตัวอยู่ในระบบสัญญาอย่างภาษาดั้งแต่แรกเริ่ม ภาษาไม่สามารถสร้างความหมายที่ตรงแน่นหรือแทนที่ความคิดในหัวโดยการสื่อออกมาในภาษาได้อย่างไร้จุดบกพร่อง หากแต่ภาษาเต็มไปด้วยความไม่มั่นคง การแฟงนัย เช่นเมื่อมีผู้พูดว่า “วันนี้ใส่เสื้อสวยจัง” ประโยคดังกล่าวกลับเปิดช่องว่างให้ผู้ฟังตีความได้ในลักษณะประชดเสียดสี ซึ่งในแง่นี้ การ “อ่าน” เพื่อหาการแฟงนัยในตัวบทที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงตัวบทวรรณกรรมแต่รวมถึงสื่อต่าง ๆ เช่น วาทกรรมที่ไหลเวียนในสังคม โฆษณาชวนเชื่อ และยังเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้เพื่อสั่นคลอนและตั้งคำถามต่อหลาย ๆ ระบบ เพื่อแสดงให้เห็นความลึกลับยกย่องที่อาจจะไม่ได้เป็นความจริงที่สมบูรณ์พร้อม

จากทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าการแฟงนัยไม่สามารถถูกมองว่าเป็นเพียงเครื่องมือทางวาทศิลป์ที่เรียบง่ายอีกต่อไป หากแต่สามารถใช้เพื่อผลลัพธ์ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือทางการเมืองที่ทุกฝ่ายอาจช่วงชิงหรือนำไปสู่การรังสรรค์งานศิลปะออกมาได้หลายรูปแบบเผยให้เห็นถึงศักยภาพของภาษาและความสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่ไร้ขอบจำกัด [CT]

ข่าว “ไทย ๆ” หัวใจเซอร์เรียล

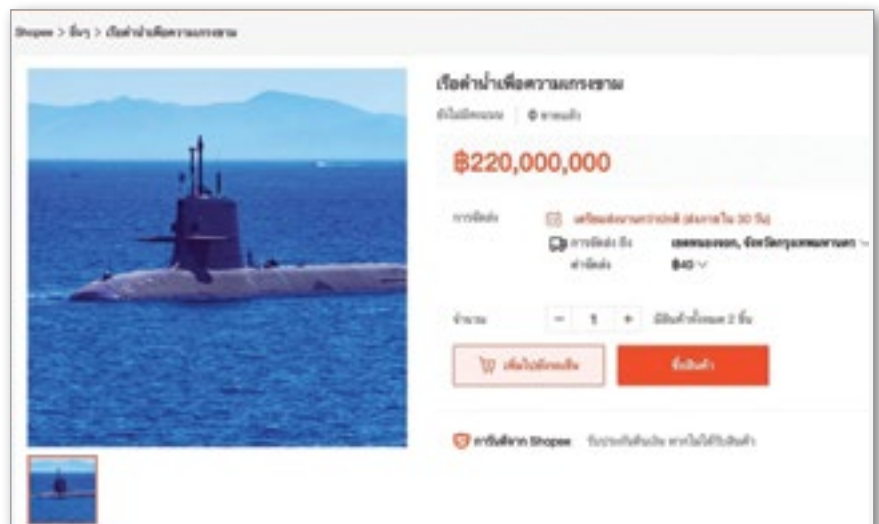
เรื่อง : ณัฐชา ตะวันนาโชติ

ข่าว (น.) คำบอกเล่าเรื่องราวซึ่งโดยปรกติมักเป็นเรื่องเกิดใหม่หรือเป็นที่สนใจ, คำบอกกล่าว, คำเล่าลือ.

- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 -

ข่าวไทย X ความเหนือจริง

การคอแล็บๆ จับคู่กันระหว่างข่าวและความเซอร์เรียล (Surreal) อาจดูย้อนแย้ง และดูจะเป็นสองสิ่งที่เป็นขั้วตรงข้ามกันอย่างสิ้นเชิง เพราะ “ข่าวที่ดี” ควรมีหน้าที่ในการเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงอย่างครบถ้วน ในขณะที่นิยามของความเซอร์เรียล (Surreal) หมายถึงบางสิ่งที่เหนือจริง แปลก หรือถึงขั้นไร้สาระ อย่างไรก็ตาม “ความเซอร์เรียล” ก็ยังคงเป็นหนึ่งในคาแร็กเตอร์ของข่าวไทยที่มักจะปรากฏให้เราเห็นเสมอมา อีกทั้งยังเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่สะท้อนถึงความเป็นไปของสังคมในมุมที่เราอาจคาดไม่ถึง

facebook.com/Bizpromptinfofanpage

● หมู่บ้านเลือดตัวเองต้านโควิด-19 แถมเป็นลูกพระเจ้าตาก

(9 เม.ย. 63) ไวลด์เพียงชั่วข้ามคืนกับกรณีพี่ชายหนุ่มคนหนึ่งที่ถูกจับฐานเมาแล้วขับแถมยังฝ่าฝืนพร.ก.ถูกจับกุม พร้อมร้องขอให้เจ้าหน้าที่พาไปบริจาคเลือดที่สภากาชาด โดยอ้างว่าเลือดของตนเองต้านโควิด-19 ได้ และยังเคลมว่าตนเองเป็นลูกพระเจ้าตากสินมหาราช

● พระโยนระเบิดใส่บ้าน

ก่อนออกไปบิณฑบาตหน้าตาเฉย

(16 ส.ค. 63) ที่จังหวัดลำปางเกิดเหตุวิวาทระหว่างพระสงฆ์และเพื่อนบ้าน โดยคู่กรณีทั้งสองไม่ค่อยถูกคอกันอยู่แล้ว ในวันเกิดเหตุพระได้ขว้างระเบิดเข้าไปในบ้านของคู่กรณี เจ้าของบ้านวิ่งไปหาพระ ก็ปรากฏว่าพระหลบหายไปคาดว่าน่าจะไปบิณฑบาต

อย่างไรก็ตามหลังจากที่เจ้าหน้าที่ชุดเก็บกู้ระเบิดเข้าตรวจสอบ ก็พบว่าเป็นระเบิดลูกซอมไม่มีอันตราย เจ้าหน้าที่จึงได้เก็บระเบิดไว้เป็นหลักฐาน เพื่อเตรียมดำเนินคดีกับพระรูปดังกล่าวต่อไป

● ซอปปิงออนไลน์ มีขายทุกอย่าง ไม่เว้นแม้แต่ “เรือดำน้ำ”

(25 ส.ค. 63) “เรือดำน้ำ” กลายเป็นประเด็นฮอตไปทั่วประเทศหลังจากที่รัฐบาลลงความเห็น ว่า “มีประโยชน์หลายอย่างกับประเทศชาติ” และต้องการจัดซื้อ จนสร้างเสียงวิพากษ์วิจารณ์ไปทั่วประเทศ ถึงขั้นที่ในตลาดซื้อ-ขายออนไลน์ยอดฮิตอย่าง Shopee มีการลงขายเรือดำน้ำในชื่อ “เรือดำน้ำเพื่อความ

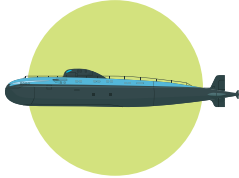
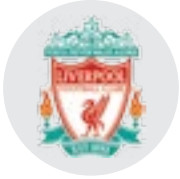
กระซาม” มีราคาขายที่ 220 ล้านบาท และค่าขนส่ง 40 บาท แต่แน่นอนว่าไม่สามารถซื้อได้จริง ล่าสุด Shopee ได้ทำการลบสินค้าชิ้นนี้ออกจากระบบเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และเมื่อวันที่ 31 ส.ค. 63 กองทัพเรือก็ได้มีมติว่าให้เลื่อนการจัดซื้อออกไปก่อน

ข่าวเหล่านี้เป็นตัวอย่างความเซอร์เรียลจำนวนหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งแต่ละข่าวก็มักทำให้เราคิดอยู่ในใจ (หรืออาจจะพูดออกมาด้วยว่า) “แบบนี้ก็ได้เหรอ (พร้อมกับหัวเราะ ทิทิ)” ซึ่งนอกจากจะได้อารมณ์ขันแล้ว ข่าวจำนวนไม่น้อยที่ถูกหยิบมานำเสนอก็ยังทำให้เราได้มีโอกาสตั้งคำถามถึงความเป็นไปของสังคมและคุณภาพชีวิตของพวกเราชาวไทยไม่น้อยเลย

เรตติ้งและความฮอต : ตกรัยจากการนำเสนอข่าว

“ทุกวันนี้คุณอยากอ่านข่าวอะไร” ท่ามกลางความร้อนระอุของประเด็นมากมายที่เกิดขึ้นตลอดปี 2020 สื่อน้อยใหญ่ต่างหยิบยกข่าวต่าง ๆ มารายงานกันรัว ๆ จนหลายคนอัปเดตเหตุการณ์รอบตัวแทบไม่ทัน ซึ่ง “ข่าว” บางประเด็นก็นำมาซึ่งการตั้งคำถามถึงการทำงานของสื่อมวลชนทั้งสื่อหลักและสื่อออนไลน์ ลองมาดูกันว่าช่วงที่ผ่านมาผู้คนให้ความสนใจข่าวเรื่องอะไร แล้วทำไมเรื่องบางเรื่องถึงอาจดู “ไม่เป็นเรื่อง” สามารถถูกทำให้กลายเป็นเรื่อง (ใหญ่) ได้

อันดับข่าวสุดฮอตบนโลกออนไลน์

อันดับ	เมษายน	มิถุนายน	กรกฎาคม	สิงหาคม
1 เอ็นเกาเมนต์	 ยานเกราะ 1,512,843	 แบล็กพิ้ง 51,827,831	 น้องชมพู และลุพล 22,333,988	 เรือดำน้ำ 14,216,771
2 เอ็นเกาเมนต์	 #CPTPP 964,915	 ลิเวอร์พูลได้แชมป์ 24,959,291	 เยาวชนปลดแอก 10,962,692	 ลุพล 13,420,841
3 เอ็นเกาเมนต์	 ค่าไฟแพง 928,998	 กติน้องชมพู 7,860,494	 ยัยกัณฐ์ 9,858,032	 #ชดเส้นตายไล่เผด็จการ 9,827,370

ข้อมูลจาก ZOICAL EYE โดย WISESIGHT

แม้ว่าธรรมชาติของโลกออนไลน์จะมีความเปิดกว้างมากกว่าพื้นที่สื่อดั้งเดิมอย่างโทรทัศน์ แต่ข้อมูลจาก WISESIGHT ผู้ให้บริการด้านการวิเคราะห์ข้อมูลโซเชียลมีเดีย ทำให้เราได้เห็นว่า ท่ามกลางเหตุการณ์มากมายที่เกิดขึ้นตลอดหลายเดือนที่ผ่านมา ประเด็นหนึ่งที่ยึดครองพื้นที่สื่อมาอย่างต่อเนื่องคือ ข่าวคดีการเสียชีวิตอย่างปริศนาของเด็กหญิงวัย 3 ขวบ หรือน้องชมพู ที่แม้ขณะนี้ตำรวจจะยังไม่สามารถระบุตัวผู้ต้องหาได้ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือสเปดไล่ดักจากสื่อมวลชนทั้งหลายได้ถูกฉายไปยังหนึ่งในผู้ต้องสงสัยในคดีดังกล่าว เกิดเป็นฐานแฟนคลับ ถึงขนาดที่มีนักร้องเพลงลูกทุ่งชื่อดังชวนไปขึ้นคอนเสิร์ต และได้รับจ้างให้ไปเดินแบบโฆษณาสินค้า ซึ่งหากมองดูดี ๆ เรื่องราวการเสียชีวิตของเด็กหญิงคนหนึ่ง กำลังถูกทำให้กลายเป็นข่าวบันเทิง (ที่ไม่บันเทิง) ไปเสียแล้ว แม้ว่าการนำเสนอข่าวที่ผู้คนสนใจและการเกาะกระแสเพื่อเรียกรายได้จะเป็นหนทางในการสร้างรายได้ทางหนึ่งของสื่อ แต่คำถามที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์นี้คือ “สังคมได้อะไรจากรายงานข่าวที่เบี่ยงเบนประเด็นนี้ หน้าที่ที่แท้จริงของสื่อคืออะไร และเส้นแบ่งระหว่างเรตติ้งกับจริยธรรมของสื่อในการนำเสนอข่าวควรอยู่ตรงไหน” [CT](#)

ที่มา : ข้อมูลจาก ZOICAL EYE โดย WISESIGHT / sanook.com / ch3thailandnews.bectero.com / promotions.co.th

นวล

เพจ “หมา” ที่เล่าเรื่อง “คน” อย่างมีอารยะและออกรส

เรื่อง : ณฐกรนิช ตันมานะศิริ | ภาพ : สุรเชษฐ์ ไสภารัตนดิลก

คุณอาจคุ้นหน้าคุ้นตากับการ์ตูนหมาหน้ากะเล่นตัวนี้อยู่บ้าง และถ้าคุณเคยไต่ฟีดเฟซบุ๊กผ่านมันไป เพราะก็กักเอาจว่าลายเส้นการ์ตูนคงจะมากับเรื่องบันเทิงไร้แก่นสาร เราก็อยากจะบอกว่าที่ที่คุณคิดมันผิดถนัด

เรื่องที่น่าพูดถึงเกี่ยวกับเพจ “นวล” คือนวลเป็นเพจที่เลือกเล่าเรื่องด้วยแอนิเมชัน ทั้ง ๆ ที่มันใช้เวลาในการผลิตนานกว่าคลิปวิดีโอของบล็อกเกอร์ทั่วไปหลายเท่า แต่มันยังยืนยันที่จะทำคอนเทนต์วิดีโอที่มีความยาวมากกว่าที่เฟซบุ๊กแนะนำมาตลอด เพราะเชื่อว่ามนุษย์ไม่ได้ชอบการฟังเรื่องราวที่ความสั้นหรือยาว แต่ชอบเรื่องราวที่มีคุณค่าและวิธีเล่าที่ดี

และนี่คือบทสัมภาษณ์ของผู้ที่อยู่เบื้องหลังเพจนวล เพจที่ขุดเรื่องลึก ๆ ของ “คน” มาเล่าผ่านโลกของ “หมา” ได้นำพามาแบรนด์ธุรกิจต้องมาขอชื่อโฆษณา

จากภาพนี้สู่แอนิเมชัน

“นวล” ในโลกจริงเป็นหมาของกวิน ศิริพานิช ที่กระหายการวาดการ์ตูนเล่น หลังจากตรากตรำทำวิทยานิพนธ์ก่อนจบการศึกษาที่คณะสถาปัตย์ฯ เป็นเวลานานนับปี หลังส่งงานชิ้นสุดท้าย เขาจึงลงมือวาดคาแรกเตอร์หมาขึ้นมาด้วยลายเส้นง่าย ๆ โดยลอกทั้งชื่อและบุคลิกกวน ๆ ของนวลมาใช้ทั้งหมด เช่นเดียวกับ “เสื่อ” เพื่อนหมาของนวล และ “คุณตา” ที่กวินพามาโลดแล่นด้วยกันกับนวลในโลกการ์ตูน เป็นที่มาของการเปิดเพจนวลที่มีคนแห่มาดไลก์กันครั้งเสนา

ในขวบปีแรก ๆ นั้นนวลเล่าเรื่องด้วยภาพนิ่ง มีทั้งแบบจบในภาพเดียวและแบบโพโต้ลัมป์ จนเมื่อคอนเทนต์วิดีโอเริ่มแพร่หลาย เฟซบุ๊กเพิ่มฟีเจอร์ Facebook Watch เข้ามาและให้ความสำคัญกับการแสดงคอนเทนต์ที่เป็นวิดีโอมากกว่าคอนเทนต์แบบอื่น ๆ เพจนวลจึงเดินมาถึงจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญ การ์ตูนภาพของเพจนวลมีผู้ติดตามที่มองเห็นโพสต์น้อยลง เหลือเพียง 500-1,000 คน เจ้าของเพจยอมรับว่าเขารู้สึกเสียกำลังใจ แต่เมื่อได้เห็นตัวอย่างจากยูทูบเบอร์และคนทำคอนเทนต์วิดีโอในยุคนั้นที่สร้างรายได้กันเป็นกอบเป็นกำ กวินซึ่งขณะนั้นทำงานเขียนบทละครอิสระ จึงตัดสินใจเปลี่ยนรูปแบบการเล่าเรื่องจากภาพนิ่งมาเป็นวิดีโอแอนิเมชัน และเดินทางมาทำคอนเทนต์ในเพจอย่างจริงจัง จากเดิมที่มองเป็นแค่งานอดิเรก

เรื่องที่แคร์ คือเรื่องที่มีคุณค่า

ใครที่ติดตามเพจนวลจะรู้ว่า จริง ๆ แล้วหมดเดดที่ซ่อนอยู่ภายใต้ลายเส้นการ์ตูนของเพจนี คือสาระความรู้จากเรื่องใกล้ตัวที่นำมาเล่าด้วยมุมมองใหม่ที่น่าติดตาม เข้าใจง่าย และชวนให้คิดต่อ ครอบคลุมเนื้อหาหลากหลาย ตั้งแต่จิตวิทยา สังคม การเมือง วิทยาศาสตร์ ไปจนถึงประวัติศาสตร์ ซึ่งต่างจากคนทำคอนเทนต์วิดีโอจำนวนมากที่มักใช้เรื่องราวชีวิตส่วนตัวมาเป็นวัตถุดิบหลักในการทำคอนเทนต์

“ผมว่าคนที่เปิดล็อกเกอร์หรืออินฟลูเอนเซอร์แล้วเวิร์ก เขาจะต้องมีความรู้สึกแคร์และอยากรู้ให้คนอื่นรู้เรื่องของตัวเองว่าฉันกินอะไร ฉันทำอะไร ฉันแต่งตัวยังไง หรือถ้าเป็นเพจที่เน้นสัมภาษณ์คน เขาก็จะแคร์เรื่องคนที่เขาจะพูดถึงจริง ๆ เขาจะใส่ใจเรื่องคาแรกเตอร์และไลฟ์สไตล์ของคนให้สัมภาษณ์มาก แต่ผมไม่ได้แคร์เรื่องของตัวเองพอที่จะมานั่งพูดให้คนอื่นฟังแบบนั้น” กวินเล่าถึงความสนใจของเขาที่ทำให้เพจนวลมีมุมมองในการสื่อสารที่เป็นเอกลักษณ์

“เวลาผมเลือกหัวข้อที่จะทำคอนเทนต์ ผมมักจะเลือกอะไรที่เป็นนามธรรมมากกว่า เช่นเรื่องความซึ้งเกียจ การบูลลี่ ความตลก ฯลฯ ผมสนใจการเมืองก็จริง แต่ถ้าจะให้ทำคอนเทนต์หนึ่งชิ้นที่อุทิศให้ใครคนใดคนหนึ่งก็ไม่ว่าจะทำไปเพื่ออะไร เราอาจจะใช้เวลาของเราพูดถึงสิ่งที่สำคัญสำหรับเรามากกว่า ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่เรื่องที่อยากเล่ามักจะไม่ใช่เรื่องของตัวบุคคล แต่เป็นเรื่องของไอเดีย”

คลิป “จุดจบหมาจรจัด” ที่เพจนวลทำร่วมกับมูลนิธิ Soi Dog (องค์กรดูแลสวัสดิภาพของสุนัขและแมวจรจัด) เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของแนวทางการเล่าเรื่องแบบนวล ๆ ซึ่งเน้นพูดถึงไอเดียที่เป็นนามธรรมหรือระบบโครงสร้างในภาพใหญ่ มากกว่าการตะปะตะเด็นเล็ก ๆ “ด้วยความที่เพจนวลมีคาแรกเตอร์หลักเป็นหมา ก็จะมีคนแอสเสจมาเยอะมากว่าอยากให้เขาช่วยโพสต์หาบ้าน หรือรับบริจาคเลือดให้หมาแมว ถามว่าผมแคร์ไหม ผมแคร์นะ แต่ผมมองว่าทักษะและรูปแบบของเพจนวลมันไม่ได้เกิดขึ้นมาเพื่อทำอะไรแบบนั้น ถ้าให้ช่วยหาบ้านให้หมาจรจัดทุกวันก็คงทำไม่ไหว ในคลิปที่ทำให้ Soi Dog เราก็เลยพยายามเล่าเรื่องปัญหาหมาจรจัดให้เห็นภาพว่ารกของปัญหาจริง ๆ มันคืออะไร และจะมีวิธีการจัดการให้หมดไปได้อย่างไร แบบนี้คือเราได้ใช้ความสามารถซึ่งตรงกับความเป็นเรามากกว่า” ผู้ก่อตั้งเพจนวลอธิบาย

เล่าเรื่องแบบนวล ๆ

“นี่คือ นวลเป็นหมา” คือประโยคเปิดเรื่องยออดีตที่คนดูเห็นอยู่บ่อย ๆ การเล่าเรื่องด้วยแอนิเมชันที่มีคาแรกเตอร์เป็นสัตว์นั้นนอกจากจะสร้างความรู้สึกน่าเอ็นดูแล้ว มันยังช่วยให้เขาเล่าเรื่องในเชิงนามธรรมได้ดี “เรารู้สึกว่าแอนิเมชันมันมหัศจรรย์ เพราะในนั้นเราจะทำอะไรหรือเล่าก็ได้ จะเป็นเรื่องชีวิตในฟาร์ม อวกาศ หรือปรัชญา เราเล่าได้หมดเพราะว่าเราวาดเอา ไม่ต้องออกไปถ่ายหรือไปซื้อเหมือนคนทำคอนเทนต์วิดีโอแบบอื่น” กวินกล่าว

ลีลาการเล่าเรื่องที่แปลกใหม่ ทำให้เพจนวลมีแบรนด์ธุรกิจมาหนาหลายตาติดต่อนำมาซื้อสื่อเรื่อย ๆ ตั้งแต่กล่องดีรูดยนต์ เว็บขายร่มมือสอง เกมออนไลน์ ไปจนถึงแอปฯ ด้านการศึกษา “หนึ่งในลูกค้าของเราคือ Globish เป็นโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษออนไลน์ที่มีจุดขายเรื่องการสอนภาษาอังกฤษสำหรับวัยทำงาน เราก็ไปคุยกับเจ้าของว่านักเรียนวัยทำงานต่างจากวัยอื่นยังไง ก็พบว่าคือคนอยากเรียนภาษาอังกฤษเพราะอยากได้เงินเดือนเพิ่มหรืออยากย้ายงาน ผมก็ตีโจทย์เรื่องการย้ายบริษัทเพราะอยากได้เงินเดือนเพิ่มให้เป็นนามธรรม โดยเลือกเล่าเรื่องการออกจากคอมพิวเตอร์ชน เปรียบเทียบกับการเล่นเกมที่ต้องเก็บแต้มเพื่อไปต่อในด่านถัดไป” ผู้ก่อตั้งเพจนวลถึงวิธีคิดในการตีความโจทย์จากลูกค้าเพื่อสร้างคอนเทนต์สโตร์เพจนวล

“ข้อดีอีกอย่างของการที่นวลเป็นการ์ตูนคือ เราไม่เคยเงินเลยเวลาเราขายของ ตอนเปิดคลิปเราขายโครมครามเลย ผมคิดว่ามันคือความสัมพันธ์แบบที่เราเคารพสติปัญญาของคนดู เพราะยุคนี้เวลาคนดูทีวีคุณก็รู้ว่าเวลาดาราเขาขยับ เขากินน้ำ มันก็เป็นการขายของให้สปอนเซอร์ทั้งนั้น ดังนั้นผมจะไม่ค่อยอินกับการที่จะต้องพยายามขายของแบบเนียน ๆ ในเมื่อคนดูรู้อยู่แล้วว่ามีคนจ่ายเงินมา เราก็ขายจริงจังไปเลย กลายเป็นว่าถ้าคลิปไหนเราจบแบบไม่มีสปอนเซอร์ คนดูก็จะคอมเมนต์ว่าทำไมเทปนี้นวลไม่ขายของ ผิดหวังมากเลย (หัวเราะ)”

อีกหนึ่งเสน่ห์ของเพจนวลที่ไม่พูดถึงไม่ได้ก็คือ การสอดแทรกมุกตลกแบบหยิกแกมหยอก เสียดสีสังคมและเหตุการณ์บ้านเมืองไว้ในสคริปต์ตัวละครสมมติ และองค์ประกอบเล็ก ๆ ในภาพได้อย่างคมคาย มีจังหวะจะโคน เรียกเสียงหัวเราะและคอมเมนต์จากคนดูข้างล่างได้บ่อย ๆ “บางคนอาจจะสนุกกับการได้ดำเนินตัวเองไม่ชอบแบบกระแทกกระเทียบหรือคำพูดแสบ ๆ ส่วนตัวผมไม่ได้มีความสุขจากการแสบแบบนั้น แต่เวลาที่ผมทำแบบนี้ในคลิปคือผมต้องการสร้างรสชาติให้กับการเล่าเรื่อง เช่น เคยมีช่วงที่นักการเมืองคนหนึ่งมาแรงมาก เราก็ใส่คาแรกเตอร์แบบเขาเข้าไป เพราะมันตรงกับสิ่งที่เรากำลังเล่าในคลิปพอดี แต่มันไม่ใช่เป้าหมายของเราที่จะต้องวางแผนว่าเทปหน้าเราจะเสียดสีใครดี”

อย่าให้กรอบกลายเป็นกรงขังคอนเทนต์

แม้ว่าในแวดวงคนทำสื่อยุคนี้จะมีการเผยแพร่กลยุทธ์ในการทำคอนเทนต์ออนไลน์ให้เหมาะกับแต่ละแพลตฟอร์มออกมามากมาย แต่วินมองว่าบางครั้งการยึดติดกับกรอบมากเกินไป อาจทำให้ผู้ผลิตคอนเทนต์เล่าเรื่องได้ไม่เป็นธรรมชาติ เพราะอย่าลืมว่าผู้ติดตามแต่ละเพื่อย่อมมีพฤติกรรมและรสนิยมที่ต่างกันออกไป

“ผมคิดว่าคนที่มาร่วมกันในเพจนวลเป็นคนที่มีความสนใจในการดูคอนเทนต์ยาวมาก ยาวจนถึงขั้นที่ผมไปบอกเอเจนซีหรือสปอนเซอร์ เขาก็ไม่เชื่อ ผมบอกเขาว่าวิดีโอมันไม่จำเป็นต้องจบใน 3 นาทีก็ได้ 6 นาทีก็ได้ 7 นาทีก็ยังโดนลูกเพจค่าเลย่ว่าทำไมคลิปจบเร็ว (หัวเราะ) คือการมี Tiktok หรือแพลตฟอร์มอะไรที่เกิดขึ้นมาใหม่ มันทำให้คนทำโฆษณาและทำการตลาดรู้สึกว่ามันเป็นเรื่องปกติไปแล้วที่คนอยากดูอะไรที่จบเร็ว ๆ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเราจะต้องเล่าทุกเรื่องให้จบเร็ว ๆ ใจ เรื่องที่ค่อย ๆ เล่าแล้วมันมีคุณค่าของมันก็มี”

“อีกอย่างคือ การที่เฟซบุ๊กบอกว่าวิดีโอที่ทำงานได้ดีที่สุดคือวิดีโอที่มีความยาวไม่เกิน 60 วินาที แล้วก็ให้หลักฐานมารองรับ แต่ว่าหลักฐานนั้นมันมาจากการที่เขาตั้งระบบให้วิดีโอที่สั้นได้ขึ้นแสดงบนหน้าฟีดของผู้ใช้งานมากกว่าวิดีโอยาว ๆ ดังนั้นมันก็เป็นแค่การเก็บข้อมูลป้อนภูมิที่มีอคติ นำมาอ้างอิงไม่ได้ แต่แบรนด์ก็มักจะใช้สิ่งเหล่านี้มาตีกรอบในการทำงาน ผมรู้สึกว่าเราสามารถทำคอนเทนต์ด้วยมุมมองที่เป็นมนุษย์มากกว่านี้ได้ การทำนวลมันก็เป็นความพยายามที่จะพิสูจน์ว่าธรรมชาติของคนเราชอบฟังเรื่องราวไม่ว่าจะสั้นหรือยาว ชับซ้อนหรือเข้าใจง่าย เราแค่ชอบเรื่องที่ดีและสนุก และไม่จำเป็นด้วยว่าต้องได้ความรู้หรือตลกอย่างเดียว มันคือความเป็นมนุษย์นะ”

“คนดูนวล ผมขอใช้คำว่าเขามีรสนิยมกว่าคนทั่วไปประมาณหนึ่ง เขาถึงแคร์เรื่องที่เรเล่า เขาคือคนที่แคร์ในคุณค่าของการดูอะไรแล้วรู้สึกว่ามันเขาได้เรียนรู้อะไรใหม่ ๆ ซึ่งก็ดีออก...ผมคิดว่ากลุ่มทุนกลัสนี้มาก เขามักจะพูดว่า ‘คอนเทนต์คุณเป็นคอนเทนต์ความรู้ คนไม่ดูหรอก’ กลัวอะไร ผมไม่เข้าใจเลย ผมว่าคนเราสามารถสนุกกับอะไรที่เป็นความรู้ได้”

ผู้บุกเบิกการเล่าเรื่องผ่านวิดีโอแอนิเมชัน

ปัจจุบันเพจนวลมีรายได้ทั้งจากการทำคลิปให้สปอนเซอร์ การจัดเวิร์กช็อปแบ่งปันไอเดียในการทำเพจเล่าเรื่อง รวมถึงการจำหน่ายไลน์สติกเกอร์และตุ๊กตา นวลมีทีมงานทั้งหมด 3 คน กวีนับหน้าที่เขียนบทและร่างภาพแต่ละซีน

ถ้าถามว่าปลายทางของเพจคืออะไร ผมคงไม่อยากได้ล้านโล่งเพียงเพื่อให้ได้ล้านโล่ง แต่อยากให้เพจนวลเป็นตัวอย่างหนึ่งของการเล่าเรื่องเวลามีคนคิดอยากจะทำคอนเทนต์อะไรสักอย่างแล้วเขาอ้างอิงถึงงานของเรา

ก่อนจะแบ่งงานให้ลูกทีมนำไปวาดจริงและทำแอนิเมชัน แล้วส่งกลับมาให้เขาตัดต่อ ใส่ชาดและซับไตเติล รวมชั่วโมงทำงานอย่างต่ำสองสัปดาห์ต่อหนึ่งคลิป

ถ้ามองในแง่ธุรกิจ การทำแอนิเมชันแข่งกับยูทูบเบอร์ที่บางคนทำวิดีโอหนึ่งคลิปจบได้ในวันเดียว ก็ดูจะเป็นการแข่งขันที่เสียเปรียบตั้งแต่เริ่ม แต่เขาก็ยืนยันว่ามันคือการทำงานที่คุ้มค่า “เราไม่ได้คิดว่าตัวเองเสียเปรียบเขา เรามองว่ามันเหมือนเราอยู่ในโรงยิมสมัครเล่นที่สนามมันเล็กนิดเดียว แต่ทุกคนก็ลงมาเล่นกีฬาที่ตัวเองชอบ คนหนึ่งเล่นบาส อีกคนเล่นบิงปอง ทุกคนอยู่ในสนามเดียวกัน แต่กติกาไม่เหมือนกัน ผมไม่ได้มองว่าต้องชนะเขายังไง เพราะคู่แข่งของเรามันไม่เคยเป็นเขามาแต่ต้นแล้ว เราคิดว่าอย่างน้อยเราได้เล่นกีฬา”

“ในบ้านเรา ถ้าคุณไม่ได้ทำงานในสตูดิโอใหญ่ มันยากมากที่จะได้เขียนบทและทำแอนิเมชันด้วยตัวเอง ผมยังหลงรักการเล่าเรื่องที่ตัวเองคิดอยู่ ทีมเรามองว่าการที่เราทำงานเป็นสตูดิโอแอนิเมชันอิสระ อย่างน้อยเราได้ทำสิ่งที่เราแคร์ ได้ทำในสิ่งที่เราเชื่อว่ามันมีคุณค่าจะเป็นแบบนี้...ถ้าถามว่าปลายทางของเพจคืออะไร ผมคงไม่อยากได้ล้านโล่งเพียงเพื่อให้ได้ล้านโล่ง แต่อยากให้เพจนวลเป็นตัวอย่างหนึ่งของการเล่าเรื่อง เวลามีคนคิดอยากจะทำคอนเทนต์อะไรสักอย่างแล้วเขาอ้างอิงถึงงานของเรา ผมคิดว่าสิ่งนั้นคือค่าขมที่ดีที่สุดแล้ว” [CT]

เอาฮาแล้วทัวร์ลง ผิดที่เราหรือเขา ไม่เกิดมุก

เรื่อง : นพพร คนไว

กระแสของ “Cancel Culture” หรือ “ทัวร์ลง” กำลังเกิดขึ้นกับแบรนด์ทั่วโลก เมื่อเกิดเหตุการณ์ก้าวล่วงเข้าไป “ล้อเล่น” กับประเด็นอ่อนไหวทางสังคมอย่างเรื่องคนข้ามเพศ คนพิการ หรือเชื้อชาติ แม้ด้านหนึ่งจะเป็นการล้อเลียนที่กล่าวถึงผ่านมุกตลกต่าง ๆ แต่อีกด้านก็เป็นการลดทอนคุณค่าการอภิปรายอย่างรอบด้านและสร้างบรรทัดฐานใหม่ของสังคมที่ยังทวีความซับซ้อน

เราต่างรู้ว่าอารมณ์ขันคือการปลดปล่อยที่ช่วยให้ผ่านสถานการณ์อันเลวร้ายของชีวิต แต่เมื่อพูดถึงการสร้างอารมณ์ขันในด้านการตลาดจะมีวิธีใดบ้างที่จะเพิ่มความตลกควบคู่ไปกับการประชาสัมพันธ์ได้อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านการเรียนรู้และควรหลีกเลี่ยง

รู้จักกลุ่มเป้าหมาย

ศิลปินของใครขอให้ “น่ารักมดดำ” นั้น มีอยู่มากมายในโซเชียลมีเดีย เพราะเรารู้ดีว่านี่คือลายเซ็นของเขา และผู้ที่โดนด่าก็ไม่ได้รู้สึกไม่พอใจ เช่นเดียวกับการตลาดของร้านฟาสต์ฟู้ดของอเมริกาอย่าง Wendy’s ที่สร้างคาแรกเตอร์ “ปากดี” บนโลกโซเชียลจนเหล่าผู้ติดตามมีความสุขกับการโดนแอดมินด่า เช่น บอกให้เลิกคบเพื่อนที่ไปร้าน McDonald’s หรือ ให้ย้ายบ้านเถอะ ถ้าแถวบ้านไม่มีร้าน Wendy’s ถึงอย่างนั้นท่าทีของความปากดีก็อาจใช้ไม่ได้ผลเสมอไป เพราะการใช้ภาษา จังหวะ และความคิดสร้างสรรค์ที่อาจเรียกได้ว่า “ศิลปะของความตลก” คือศาสตร์และศิลป์ที่ต้องฝึกฝนให้มีจังหวะพอเหมาะพอดี จึงจะทำให้ผู้รับสารเข้าใจว่านี่คือการสร้าง “ความบันเทิง” ไม่ใช่เพื่อให้เกิด “ความขุ่นเคือง”

การเล่นกับประเด็นอ่อนไหว

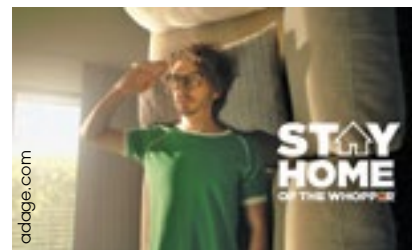
เมื่อปี 2016 นักแสดงดังอย่าง แครี ฟิชเชอร์ (Carrie Fisher) ได้เสียชีวิตลง คนทั่วโลกที่เติบโตมากับภาพจำของเจ้าหญิงเลอาจากภาพยนตร์

ไซไฟเรื่องดัง “สตาร์วอร์” จึงกำลังตกอยู่ในความเศร้า แต่ร้านขนมในอเมริกา Cinnabon กลับทวีตรูปวาดเจ้าหญิงเลอาที่มีขนานบอน ไรลเป็นทรงผม พร้อมแคปชั่นว่า “RIP Carrie Fisher, you’ll always have the best buns in the galaxy.” จนสร้างความหัวร้อนให้กับคนในโลกโซเชียล ที่วิจารณ์ว่าแบรนด์นี้ใช้ประโยชน์จากการสูญเสียเป็นโอกาสทางธุรกิจมากเกินไป แถมยังสะท้อนถึงความไร้ศรัทธาอย่างสิ้นเชิง จนทำให้แบรนด์ต้องรีบลบรูปออกไปจากทวิตเตอร์ทันที แม้หลายคนจะแย้งว่า แท้จริงแล้วตัวแครีเองอาจจะตลกไปกับการล้อเลียนตัวเองก็ได้ เพราะหากติดตามตอนที่เธอยังมีชีวิตอยู่ แครีก็เป็นหนึ่งในนักแสดงที่มีความเป็นกันเองและมีอารมณ์ขันมากคนหนึ่งทีเดียว

อารมณ์ที่ขันน่ารังเกียจ

หลายปีมานี้แบรนด์ที่ขายผลิตภัณฑ์ด้านการดูแลผิวได้ปรับนิยามของความงามใหม่ที่ไม่ได้มีแต่ความขาวที่แปลว่าสวย แบรนด์อย่าง L’Oreal ได้ลบคำว่า “whitening” ออกจากผลิตภัณฑ์ของตัวเองเพื่อต่อต้านการเหยียดผิวที่เกิดขึ้นในวงการผลิตภัณฑ์ด้านความงาม เพราะหากย้อนไปปี 2017 แบรนด์ Dove ได้ลงโฆษณาระบุผู้หญิงผิวดำที่กำลังถอดเสื้อออกแล้วเปลี่ยนร่างเป็นผู้หญิงผิวขาวจากที่ใช้โลชั่นของแบรนด์ พร้อมใช้คำว่า “transforming” หรือ “การเปลี่ยนร่าง” ไว้ในโฆษณาดังกล่าว จนทำให้หลายคนรู้สึกว่าเป็นเหยียดเชื้อชาติและสื่ออย่างรุนแรง ทำให้ Unilever ต้องออกมากล่าวขอภัยเกี่ยวกับโฆษณาดังกล่าวและลบโฆษณาที่ว่านี้ออกจากเฟซบุ๊ก เพราะความน่ากลัวของโฆษณาชิ้นนี้ไม่เพียงแต่ผลิตซ้ำมายาคติของ

ความงามและทัศนคติที่จงใจเหยียดเชื้อชาติ แต่ยังแสดงให้เห็นทัศนคติของผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกกระบวนการของแคมเปญนี้ด้วยเช่นกัน

ความเหมาะสมของสถานการณ์

ใครจะคิดว่าการถอดและจับมือกันจะกลายเป็นเรื่องอ่อนไหวไปได้ เมื่อแบรนด์ช็อกโกแลต Hershey’s จำเป็นต้องดึงโฆษณาที่มีภาพของการจับมือและการถอดกันของคนแปลกหน้าที่ทำเพื่อแสดงคำขอบคุณออกไป อีกทั้ง KFC ก็พิจารณาหยุดใช้สโลแกน Finger Lickin’ Good ที่สื่อความอร่อยจนต้องเลียนิ้วลง เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ขณะที่ Burger King ก็ไม่รอช้าที่จะทำแคมเปญ Stay Home เพื่อขอบคุณทุกคนที่พร้อมใจกันอยู่บ้านลดการแพร่ระบาดของไวรัส โดยเรียกพวกเขาเหล่านั้นว่า “Couch Potatrior” ล้อกับคำว่า “Couch Potato” พร้อมประกาศนารายได้จากค่าส่งอาหารทั้งหมดไปบริจาคให้กับมูลนิธิ American Nurses Association เพื่อสนับสนุนเจ้าหน้าที่ที่คอยช่วยเหลือผู้ป่วยอีกด้วย

การใส่ความตลกเข้าไปในแบรนด์อาจเป็นวิธีช่วยสร้างคาแรกเตอร์เพื่อทำให้คนจดจำได้ แต่ถึงอย่างนั้นก็ต้องไม่ลืมว่าคนเราหัวเราะให้กับบางสิ่งต่างกัน ฉะนั้นแคมเปญที่ใช้กลยุทธ์ดังกล่าวจะเกิดหรือดับ จึงเป็นเรื่องท้าทายของแบรนด์ที่ต้องยอมรับความเสี่ยงว่าจะทำให้คนรักหรือต้องพังก่อนกันแน่ **[CT]**

ที่มา : บทความ “Cinnabon deletes, apologizes for Carrie Fisher tweet after backlash” โดย Carly Mallenbaum จาก USA TODAY / บทความ “Commentary: Charmin’s bears are just cruel now. How coronavirus has changed TV ads” โดย LORRAINE AU จาก latimes.com / บทความ “Dove apologises for ad showing black woman turning into white one” โดย Nicola Slowson จาก theguardian.com / บทความ “The CMO’s Guide To Using Humor In Marketing” โดย Steve Olenski จาก forbes.com / บทความ “Wendy’s Is Roasting People On Twitter, And It’s Just Too Funny” โดย LMA จาก boredpanda.com

สำรวจ “ทวิตภพ”

โลกที่เอียงซ้าย พื้นที่ผดุงความยุติธรรม และความคู่ขนานที่รอวันบรรจบ

เรื่อง : วรณเพ็ญ บุญเพ็ญ

อาจเป็นเพราะความตลกร้ายในสังคมไทยก็ได้ที่ทำให้ชาวทวิตเตอร์ดูเหมือนเป็นคนขี้แะ การสรรหากลวิธีเล่าเรื่องและเลือกใช้ภาษาที่เผ็ดร้อนเพื่อตักแแสกเส้าถึงประเด็นอันซับซ้อนและบางครั้งก็ดูสุ่มเสี่ยง ทำให้พื้นที่ในทวิตเตอร์ช่างดูมีสีสันและเป็นดั่งโลกที่ดูมีความหวังยิ่งกว่าในโลกจริง แต่อำนาจของสื่อที่เราได้แสดงความเห็นเพียง 140 ตัวอักษรในพื้นที่แห่งความเร็วที่อะไร ๆ ก็ติดเทรนด์ได้ตลอดเวลา นี้ จะสามารถเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงสังคมและพลิกหน้าประวัติศาสตร์ให้ดีขึ้นอย่างที่คนรุ่นใหม่คาดหวังได้หรือไม่ มาดูตัวอย่างทวิตภพในบริบทของประเทศต่าง ๆ ว่าเป็น “โลกของฉัน” เหมือนหรือต่างจาก “โลกของเธอ” อย่างไร แล้วการสร้าง “โลกของเราทั้งหมด” ที่ไม่จำเป็นต้องแะหรือตักแแสกแบ่งแยกกันจะเป็นไปได้หรือไม่

The Tool to Bring Back Justice

ณ เวลายุ่งของวันที่ 17 ธันวาคม 2012 ทวิตแรก ที่กล่าวถึงคดีสะเทือนขวัญของเหตุการณ์เมื่อคืน ก่อนหน้าทีนักศึกษาสาวอนาคตไกลถูกกลุ่มชาย จกรจรจุ่มข่มขืนและทำร้ายร่างกายบนรถบัสน ในกรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย จนเหยื่อเสียชีวิต ในที่สุด กลายเป็นข่าวที่ถูกทวิตและวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักในโลกทวิตเตอร์ จนในวันเดียวกันนั้นเอง เหล่านักศึกษาร่วมสถาบันกับเหยื่อ ผู้โชคร้ายได้รวมตัวกันไปที่สถานีตำรวจใกล้ จุดเกิดเหตุเพื่อทวงถามความยุติธรรมและไม่ให้ เรื่องเงียบหายไปราวกับว่าการข่มขืนเป็นเพียงแค่ เหตุการณ์ธรรมดาที่เกิดขึ้นปกติในสังคมอินเดีย

ดีป้า เรย์ (Deepa Ray) และ โมนิตีป้า ทาราฟดาร์ (Monideepa Tarafdar) เจ้าของ งานศึกษาในหัวข้อ “How Does Twitter Influence A Social Movement?” ได้ทำการวิเคราะห์ทวิต จำนวน 1,585 ทวิตหลังเหตุการณ์นี้เป็นเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อหาคำตอบว่ากิจกรรมในโลกทวิตเตอร์ ส่งผลต่อการเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างไร พวกเขา พบว่าในจำนวนทวิตดังกล่าว เกือบ 62% ได้ทวิต เพื่อแบ่งปันข้อมูลและบทความข่าวที่เกิดขึ้น 26% ทวิตในเชิงแสดงความคิดเห็นที่รุนแรงต่อหน่วยงาน ที่รับผิดชอบคดี รวมถึงการเมืองและกฎหมาย ในคดีอาชญากรรม เกือบ 10% ทวิตเพื่อแสดง ความรู้สึกต่าง ๆ เช่น เศร้า กลัว โกรธแค้น และ รังเกียจ เป็นต้น เกือบ 7% เป็นการแสดง ความคิดเห็นต่อต้านรัฐบาล เจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมถึงนักการเมืองที่อยู่ในอำนาจ และอีก 2-3% ทวิตเชิงเรียกร้องให้มีการดำเนินการหรือกระตุ้น ให้เกิดการระดมพลเพื่อทำให้เกิดการเคลื่อนไหว ทางสังคม จะเห็นได้ว่าทวิตในเชิง “Call to Action” ที่เป็นเพียงสัดส่วนเล็ก ๆ ในโลกทวิตเตอร์นี้ก็ เพียงพอแล้วสำหรับการจุดชนวนให้เกิดการ ประท้วงเพื่อทวงคืนความยุติธรรมในประเด็น การต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงให้ เกิดขึ้นจริงในสังคมอินเดีย

โดยงานศึกษานี้ให้ข้อสังเกตด้วยว่า หลังจาก ที่เชลยบริติชของอินเดียออกมาแสดงความคิดเห็น ต่อประเด็นนี้กันอย่างเผ็ดร้อน รวมกับการรทวิต แผนการประท้วงโดย อันนา ฮาซาร์ (Anna Hazare) นักเคลื่อนไหวทางสังคมชาวอินเดียที่มีชื่อเสียงบน โลกทวิตเตอร์ วันต่อมาก็เกิดการประท้วงขึ้นจริง และเกิดแคมเปญบนโลกออนไลน์ตามมาอีกมาก อาทิ “Stop Rape Now” และ “Wear Black” เพื่อเรียกร้องให้ผู้ข่มขืนได้รับโทษทางกฎหมายอย่าง

จริงจัง ซึ่งการออกมาประท้วงในครั้งนั้นยึดถือ และรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จนตำรวจต้องใช้กำลัง และก๊าซน้ำตาเพื่อให้การรวมพลยุติลง แต่ภาพ การใช้กำลังของตำรวจที่ถูกแชร์ในโลกทวิตเตอร์ อย่างกว้างขวางกลับยิ่งสร้างความโกรธแค้นให้ ประชาชนยิ่งขึ้นไปอีก จนในวันที่ 22 ธันวาคม 2012 คณะกรรมการตุลาการจึงได้ตัดสินใจจัดแถลงการ เกี่ยวกับการแก้ไขกฎหมายเพื่อคุ้มครองความ ปลอดภัยให้ผู้หญิงที่เป็นธรรมมากขึ้น โดย ภายหลังจากเหตุการณ์นี้ราวหนึ่งเดือนก็นำไปสู่ การใช้กฎหมายต่อต้านความรุนแรงทางเพศฉบับใหม่ ที่ระบุเพิ่มโทษในคดีข่มขืนและล่วงละเมิดทางเพศ รวมถึงให้มีการประหารชีวิตในคดีข่มขืนบางคดี อีกด้วย และกฎหมายฉบับใหม่นี้เองที่ส่งผลให้นัก นักโทษในคดีข่มขืนครั้งนี้โดนตัดสินให้ประหาร ชีวิตด้วยการแขวนคอในเดือนมีนาคมที่ผ่านมา แต่แม้ครอบครัวของเหยื่อและผู้ประท้วง จะร่วมกันฉลองความยินดีหลังจากนักโทษถูก ประหารชีวิตแล้ว และผู้เป็นแม่ให้สัมภาษณ์กับสื่อ ว่าในที่สุดลูกสาวของเธอก็ได้รับความเป็นธรรม

ส่วนผู้เป็นพ่อก็ประกาศด้วยว่าศรัทธาในตุลาการ ได้ฟื้นคืนชีพแล้ว แต่เอาเข้าจริงสังคมอินเดีย ในปัจจุบันก็ยังคงเผชิญกับปัญหาการคุกคาม ทางเพศ โดยในปี 2017 สำนักงานสถิติอาชญากรรม แห่งอินเดียเผยว่า โดยเฉลี่ยใน 1 วันจะมีเหตุ ข่มขืนเกิดขึ้น 90 คดี หรือคิดเป็นทุก ๆ 20 นาที จะมีการข่มขืนเกิดขึ้น 1 ครั้งในอินเดีย ชั่วร้าย เด็กกลับตกเป็นเหยื่อในคดีข่มขืนมากขึ้นถึงเกือบ 2 เท่าหลังเหตุการณ์ประท้วงที่ผ่านมา

เราไม่อาจสรุปได้ว่าการต่อสู้อันยาวนานของ เรื่องนี้เป็นสิ่งสูญเปล่า เพราะอย่างน้อย ๆ หนึ่ง ครอบครัวก็ได้รับการปลดปล่อยจากความร่วมด้วย ช่วยกันของประชาชนที่ไม่อยากทนอยู่กับความ ยุติธรรมอีกต่อไป และคนทั่วโลกก็ได้รับรู้ถึง ความโหดร้ายในสังคมที่กดขี่เพศหญิงมายาวนาน ด้วยข้อความเพียง 140 ตัวอักษรที่เป็นดัง เครื่องฉายสปอตไลท์เรียกร้องความเป็นธรรม ให้เกิดขึ้นในสังคม ก็อาจนับได้ว่าเพียงพอแล้ว ในการชี้ช่องของปัญหาที่จำเป็นต้องได้รับการ แก้ไขอย่างจริงจัง

ทวิตไทย ยิ่งใหญ่ไม่แพ้วิศชาติใดในโลก!

รู้หรือไม่ว่าจำนวนผู้ใช้งานทวิตเตอร์ในไทยมีมากจนติดอยู่ในอันดับที่ 15 ของโลก โดยทวิตไทย ถือได้ว่าเติบโตเร็วที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และคิดเป็นสัดส่วนกลุ่มผู้ใช้งานที่ แรกทีพามากที่สุดดังนี้ อายุ 16-24 ปี (40%) อายุ 25-34 ปี (26%) อายุ 35-44 ปี (19%) อายุ 45-54 ปี (11%) และอายุ 55-64 ปี (4%) ในปีที่ผ่านมาเทรนด์มาแรงที่ผู้ใช้ทวิตเตอร์ในไทย ให้ความสนใจได้แก่ #Happening หรือเหตุการณ์ที่กำลังถูกพูดถึงในขณะนี้ ตั้งแต่ข่าวสาร บ้านเมือง บีทีเอสเสีย หรือกระทั่งประเด็นสงสัยเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เราควรลวกบะหมี่หยกก่อนกิน หรือไม่ ฯลฯ เทรนด์อีกแบบที่มักจะติดอยู่ในไทยแลนด์เทรนด์ก็คือ กระแสละครดังที่ออนแอร์อยู่ ขณะนั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้คนเสพสื่อหลายทางไปพร้อม ๆ กันและต้องการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกันแบบเรียลไทม์ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้ใช้งานหลักและต่อเนื่องของ ทวิตเตอร์ในไทยยังคงเป็นกลุ่มแฟนคลับของศิลปินจากเกาหลีใต้ ซึ่งในปี 2018 มีแซทเท์ที่ คนไทยใช้เพื่อพูดถึงเรื่องราวศิลปิน K-Pop ในดวงใจถึง 800 ล้านครั้งทีเดียว

#Saveเท่าไรถึงจะพอ

ดูเหมือนว่านอกจากหน้าที่กรี๊ดศิลปินเกาหลีของู้ใช้งานทวิตเตอร์ส่วนใหญ่ในไทยแล้ว กลุ่มผู้ใช้งานที่ส่วนมากเป็นเจนเอเรชันซี (Gen Z) และมีเลนเนียลยังมีอีกงานสำคัญ นั่นคือ การรณรงค์ความยุติธรรมด้วยการ #Save บุคคลต่าง ๆ ที่ประสบกับเหตุการณ์ซึ่งดูเหมือนว่าจะ ไม่ได้รับความเป็นธรรมเท่าที่ควร ซึ่งมีตั้งแต่เรื่องส่วนตัวของบุคคลดัง ไปจนถึงชีวิตชาวบ้าน ธรรมดา ๆ และเยาวชนที่โดนข่มขืนหรือถูกภัยคุกคามทางการเมืองในยามที่ประชาชนไม่สามารถ วิพากษ์วิจารณ์ระบบการเมืองและการปกครองไทยได้อย่างเต็มปาก

“Twitter Revolution” in the Age of Doubt

คงไม่มีเหตุการณ์ใดจะอธิบายความหมายของ “การปฏิวัติทวิตเตอร์” (Twitter Revolution) ได้ดีไปกว่าปรากฏการณ์ “อาหรับ สปริง” หรือคลื่นปฏิวัติทางการเมืองของประเทศในกลุ่มตะวันออกกลางที่เกิดขึ้นในปี 2010 ซึ่งมีจุดเริ่มต้นแรกทีมนุมพลประชาชนได้ลุกฮือขึ้นมาต่อต้านความอยุติธรรมของรัฐบาลประเทศตูนิเซียผ่านเครือข่ายโซเชียลมีเดีย จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในประเทศ และจากความสำเร็จของตูนิเซียในครั้งนั้นก็ได้กลายเป็นต้นแบบให้เกิดการปฏิวัติอีกหลายชาติตามมา อาทิ อียิปต์ อิหร่าน ยูเครน ลิเบีย เยเมน ฯลฯ ซึ่งประชาชนนิยมใช้เครื่องมือการสื่อสารอย่าง “ทวิตเตอร์” เป็นตัวจุดประกายและตัวเร่งทำให้เกิดการประท้วง เดินขบวน และผลักดันให้เกิดการปฏิวัติทางการเมืองจนทำให้ประธานาธิบดีในบางประเทศที่กล่าวมาข้างต้นต้องยอมลงจากตำแหน่ง และเกิดการปฏิรูปทางการเมืองครั้งใหญ่ในโลกแถบตะวันออกกลางที่มีสื่อออนไลน์เป็นแรงผลักดันสำคัญ

“เราใช้เพชฌัญญ์ประกาศตารางการเดินประท้วงทวิตเตอร์เพื่อหาแนวร่วม และผูกพันในการกระจายข้อมูลให้โลกได้รับรู้” ฟาวาซ ราเชด (Fawaz Rashed) หนึ่งในผู้ประท้วงชาวอียิปต์ทวิตถึงแผนการปฏิวัติการเมืองที่เกิดขึ้น โดยก่อนหน้าการรวมพลของชาวอียิปต์ราว 2 ล้านคนที่มาประท้วงโค่นล้มรัฐบาลในครั้งนั้น ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการที่มีผู้ใช้งานทวิตเตอร์ (ที่ร้อยละ 60 เป็นคนรุ่นใหม่อายุต่ำกว่า 30 ปี) ได้ช่วยกันรีทวีตหรือปั่นแฮชแท็ก #Jan25 ซึ่งเป็นวันที่ประชาชนนัดแนะกันมาร่วมเดินขบวนขับไล่รัฐบาลเป็นจำนวนมากกว่า 2 แสนครั้งต่อวัน ส่งผลให้แฮชแท็กนี้ติดลมบนอยู่ในเทรนด์ทวิตเตอร์ตลอดช่วงเวลากการประท้วง ความกดดันของการต่อต้านรัฐบาลที่ยังคงรุนแรงและไม่มีการยอมแพ้ทั้งในโลกโซเชียลมีเดียและท้องถนนที่กินเวลาร่วม 18 วัน ก็ทำให้ ฮอสนี มูบารัค (Hosni Mubarak) ต้องประกาศลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดีในที่สุด เหตุการณ์ปฏิวัติอียิปต์ในปี 2011 (Egyptian Revolution) ครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในการประท้วงครั้งใหญ่ที่สุดที่เกิดขึ้นในกรุงไคโร รวมทั้งปรากฏการณ์อาหรับสปริงก็เป็นสิ่งยืนยันอำนาจของโซเชียลมีเดียที่ทำให้คนทั่วโลกเห็นได้ชัดเจนที่สุดด้วยเช่นกัน

ในโลกวิฤตพ ใครกันที่กุมอำนาจ

- Pew Research ได้วิเคราะห์ผู้ใช้งานทวิตเตอร์ในประเทศสหรัฐฯ จำนวน 2,791 คนเมื่อปี 2019 เพื่อศึกษาถึงประเด็นที่ว่าผู้ใช้งานทวิตเตอร์มีความแตกต่างจากคนทั่วไปที่ไม่ได้ใช้หรือไม่อย่างไร โดยงานศึกษานี้พบว่า โดยทั่วไปผู้ใช้งานทวิตเตอร์มักเป็นคนที่มียาฐานะดี และได้รับการศึกษาที่ดีกว่าคนทั่วไป นอกจากนี้พวกเขายังมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เอียงซ้ายมากกว่าอีกด้วย โดยผู้ใช้งานทวิตเตอร์ 64% ให้ความเห็นว่าคนผิวดำได้รับความเป็นธรรมน้อยกว่าคนผิวขาว เมื่อเทียบกับอีก 54% ที่คิดแบบเดียวกันแต่เป็นคนทั่วไปในประเทศ ความแตกต่างนี้อาจอธิบายได้ว่าเหตุใดผู้ใช้งานทวิตเตอร์ถึงมีแนวคิดที่ก้าวหน้ามากกว่า และในงานศึกษาเดียวกันนี้ก็พบว่า มีจำนวนผู้ใช้งานทวิตเตอร์เพียง 10% เท่านั้นที่เป็นผู้สร้างคอนเทนต์ที่เกิดขึ้นในโลกทวิตเตอร์ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนมากถึง 80% ในขณะที่ผู้ใช้งานอีก 90% เป็นเพียงผู้เสพคอนเทนต์และกระจายข่าวสารเท่านั้น ดังนั้นจึงดูเหมือนว่าผู้ที่กุมอำนาจในทวิตภพฝั่งสหรัฐอเมริกาจะเป็นเพียงเสียงของคนกลุ่มน้อย ที่ยังไม่อาจเป็นตัวแทนทั้งหมดของสังคมแห่งความจริงได้
- แม้จะยอมรับว่าผู้ใช้งานทวิตเตอร์ส่วนมากจะมีมุมมองทางการเมืองแบบเอียงซ้าย (Left-Wing Politics) แต่แจ็ค ดอร์ซีย์ (Jack Dorsey) ซีอีโอของทวิตเตอร์ก็ยืนยันว่าองค์กรไม่มีนโยบายเลือกข้างทางการเมืองและแบนคอนเทนต์แบบ Shadowban ซึ่งเป็นการปิดกั้นไม่ให้ชาวทวิตฯ เห็นคอนเทนต์บางส่วนโดยผู้ใช้งานไม่สามารถรู้ได้ว่าถูกแบน เพียงแต่มีการใช้อัลกอริทึมเพื่อจำกัดการมองเห็นทวีตบางรายการ ซึ่งไม่ได้ดูจากเนื้อหาทางการเมืองแต่ยึดจากพฤติกรรมการใช้งานของชาวทวิตฯ เป็นหลัก และในปีที่ผ่านมาดอร์ซีย์ก็ได้ประกาศชัดว่าทวิตเตอร์จะยกเลิกการให้โฆษณาเพื่อการเมืองทุกประเภท เพราะเชื่อว่าประชาชนควรเข้าถึงเรื่องของการเมืองได้ด้วยตัวเอง ไม่ใช่ถูกซื้อพื้นที่สื่อเพื่อให้ได้รับข้อความทางการเมืองเพิ่มขึ้น

แต่ภายหลังกัยชนะของประชาชน อียิปต์กลับไม่ได้มีอนาคตงดงามอย่างที่คาด เพราะหลังการเลือกตั้งครั้งใหม่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยกลับมีประชาชนออกมาขับไล่รัฐบาลชุดใหม่อีกระลอก จนกองทัพกลับมายึดอำนาจอีกครั้ง วาเอล โกลนิม (Wael Ghonim) หนึ่งในผู้อยู่เบื้องหลังเพชฌัญญ์สำคัญที่ช่วยจุดชนวนให้ชาวอียิปต์ลุกฮือมาต่อกรกับรัฐเผด็จการ ได้ออกมาเปิดใจถึงความผิดหวังหลังเหตุการณ์ปฏิวัติที่ผ่านมา 5 ปี

ในเวทีที่เติมทอล์กเอาไวว่า แม้สังคมออนไลน์จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนล้มล้างเหล่าผู้นำเผด็จการได้ แต่มันก็ทำให้สังคมเกิดความแตกแยกและนำไปสู่การแบ่งขั้วอำนาจที่ยากจะกลับมาสมานฉันท์ด้วยเช่นกัน “เมื่อเราต่างถูกขับเคลื่อนด้วยความเร็วและกระชับของสื่อออนไลน์ ที่เขียนความคิดเห็นได้จำกัดแค่ 140 ตัวอักษร เราจึงพุ่งประเด็นไปได้แค่ข้อสรุป แม้ประเด็นนั้นจะซับซ้อนและต้องการคำอธิบายมากแค่ไหนก็ตาม

มันจึงยากมากที่จะเปลี่ยนมุมมองหรือความคิดเห็น
 ของกันและกัน เรามีแรงน้อยมากที่จะเปลี่ยนแปลง
 แม้ว่าจะมีการค้นพบหลักฐานใหม่ภายหลัง
 เพราะครั้งที่เราเขียนอะไรไปแล้ว มันก็จะคงอยู่
 บนโลกออนไลน์ตลอดกาล” โกนิมกล่าว โดยการ
 ออกมาพูดในเวทีที่เทตทอล์กครั้งนี้มีข้อความ
 สำคัญคือการทำให้ผู้คนตระหนักถึงวิกฤตของสื่อ
 ออนไลน์ที่เราจำเป็นต้องมีการรับมือกับข่าวลือ
 และข่าวลวงได้ดีกว่านี้ ทำอย่างไรให้เราไม่ได้
 รับสารเพียงด้านเดียว และมีส่วนร่วมในการถกเถียง
 และแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์มากกว่าแค่
 การใช้สื่อเพื่อการส่งต่อข่าวสาร “ผมได้เห็นเป็น
 พยานแล้วว่าเรื่องทำหายเหล่านี้ส่งผลให้สังคม
 อียิปต์แตกแยกไปเรียบร้อยแล้ว และนี่ไม่ใช่เรื่อง
 ของอียิปต์ประเทศเดียว เพราะการแบ่งขั้วอำนาจ
 กำลังเกิดมากขึ้นในทั่วทุกมุมโลก ตอนนี้เรา
 จำเป็นต้องหาทางนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่ง
 ในการแก้ปัญหา มากกว่าการใช้มันเพื่อเป็น
 ส่วนหนึ่งของปัญหา”

A World Divided?

นอกจากการเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการ
 สะท้อนภาพสังคมและความคิดเห็นส่วนตัวที่อาจ
 เปลี่ยนแปลงโลกได้แล้ว สิ่งหนึ่งที่ผู้ใช้งานทวิตเตอร์
 ควรตระหนักคือ โลกทวิตทพที่เราอยู่ในตอนนี้
 อาจจะไม่ใช่โลกใบเดียวกับที่ผู้อื่นเห็น เพราะมัน
 อาจถูกบดบังด้วยอคติที่เกิดจากการรับข้อมูล
 เพียงฝั่งเดียวและเพิกเฉยกับชุดข้อมูลอื่นที่ขัดกับ
 ความเชื่อของเรา (Confirmation Bias)

“Filter Bubble Effect” และ “Echo Chamber Effect” เป็นสองปรากฏการณ์ที่บางครั้งก็ใช้แทน
 กันได้เพื่ออธิบายถึงการเลือกสื่อสารกับผู้ที่มีความคิดเห็นคล้ายกับตัวเองจนอาจปิดกั้นมุมมองที่
 ต่าง และทำให้ความคิดเห็นของอีกฝั่งเป็นเสมือนโลกอีกใบที่ยากจะยอมเข้าใจ ในงานศึกษาเรื่อง
 “Modeling Echo Chambers and Polarization Dynamics in Social Networks” โดยฟาเบียน
 เบาแมนน์ (Fabian Baumann) และคณะ ได้ทำการสร้างภาพจำลองที่ถูกพัฒนาขึ้นจากข้อมูลจำนวน
 หลายพันทวีตที่ผู้คนในโลกทวิตเตอร์โต้แย้งกันในประเด็นหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ กฎหมายประกันสุขภาพ
 โอบามาแคร์ กฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้ง และการควบคุมอาวุธปืน เพื่อดูว่าภาพที่ได้จะออกมาเป็น
 อย่างไร ผลปรากฏว่า ผู้คนในโลกทวิตเตอร์มักจะทวีตหรือรีทวีตกับคนที่มีความคิดเห็นคล้ายกับ
 พวกเขา และแทบจะไม่แลกเปลี่ยนความเห็นกับคนที่คิดต่างกันเลย อีกทั้งในประเด็นที่เสียงแตกมาก ๆ
 โลกทวิตฯ ที่ทั้งสองกลุ่มอยู่ก็จะยิ่งห่างกันมากขึ้นไปอีก งานศึกษานี้ยังให้ข้อสังเกตเอาไว้ด้วยว่า ผู้ใช้งาน
 ทวิตเตอร์ที่แอดทิฟมาก ๆ มักมีความคิดเห็นที่ค่อนข้างสุดขั้ว (Extreme Opinions) พวกเขาจึงมีบทบาท
 สำคัญในการแบ่งขั้วของการสนทนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเด็นความขัดแย้งทางการเมือง แต่อย่างไร
 ก็ตาม งานศึกษานี้ไม่ได้นำเอาประเด็นเรื่องความชอบส่วนตัวหรือตัวกรองอัลกอริทึมมาเป็นตัวแปรของ
 การศึกษาที่อาจทำให้ผลลัพธ์ต่างออกไป

มาถึงจุดนี้ คำถามจึงน่าจะอยู่ที่ว่า โลกตรงกลางที่เปิดทางให้เราได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบ
 ไม่เกลียดชังกันจะยังสามารถเกิดขึ้นได้หรือไม่ เพราะดูเหมือนว่าสังคมออนไลน์ที่เคร่งกับการเพิ่ม
 ยอดขายโฆษณามากกว่าการหาวิธีรับมือกับการแบ่งขั้วทางสังคมที่เกิดขึ้นอยู่ตอนนี้อาจจะยังไม่ใช่
 คำตอบ หรือไม่ว่าหนทางตรงกลางนั้นสามารถเริ่มต้นได้ ถ้าหากเราลองเปิดใจข้ามไปยังโลกอีกฝั่ง
 ดูสักครั้ง **[CT]**

ที่มา : งานวิจัย “How Does Twitter Influence A Social Movement?” (ตุลาคม 2017) โดย Deepa Ray และ Monideepa
 Tarafdar จาก aisel.aisnet.org / บทความ “Egypt Five Years On: Was It Ever A ‘Social Media Revolution’?” จาก
 Theguardian.com / บทความ “Nirbhaya Case: Four Indian Men Executed For 2012 Delhi Bus Rape And Murder”
 จาก bbc.com / บทความ “Twitter Ceo Jack Dorsey’s Hearing On Conservative Shadowbanning Was A Mess” จาก
 Mashable.com / บทความ “Twitter Users Are Richer And More Woke Than The Rest Of Us” จาก wired.com /
 บทความ “Visualizing Twitter Echo Chambers” จาก insidescience.org / บทความ “พฤติกรรมอีตบนทวิตเตอร์ของ
 คนไทย ปี 2019” จาก konchadluek.net / วิดีโอ “Let’s Design Social Media That Drives Real Change” โดย Wael
 Ghonim จาก ted.com

ไน้ต Dudesweet

นักสร้างสรรค์การสังสรรค์ผ่านการเสียดสี

เรื่อง : จักรพันธุ์ ขวัญมงคล | ภาพ : สุรเชษฐ์ โสภารัตน์ดิลก

คนที่ชื่นชอบการสังสรรค์หรือปาร์ตี้ น่าจะรู้จักชื่อ **ไน้ต-พงษ์สรวร คุณประสพ** หรือ “ไน้ต Dudesweet” เป็นอย่างดี เพราะเขาคือปาร์ตี้ โปรดิวเตอร์คนสำคัญของเมืองไทย ตลอดระยะเวลาที่ร่วมงานกับไน้ตจัดงานปาร์ตี้ในนาม “Dudesweet” ที่มีเอกลักษณ์ ไม่เหมือนใคร เต็มไปด้วยอารมณ์ขันและการเสียดสีสังคมอย่างแหลมคม มีไอเดียสร้างสรรค์ในคราวเดียวกันหลายครั้งที่เขาสร้างปาร์ตี้ระดับปรากฏการณ์ที่ไม่ว่าคนกลุ่มไหนในสังคมก็ล้วนเข้าถึงได้และได้มากกว่าความสนุกกลับไปอะไรทำให้เขากำมันได้ขนาดนั้น อะไรทำให้ปาร์ตี้ของไน้ตต่างจากงานดื่มขอมินเมา เปิดเพลง เต้นรำ ทั่ว ๆ ไปที่ใครก็จัดได้ หากคำตอบได้จากบรรทัดถัดจากนี้

ปาร์ตี้ล่าสุดที่คุณจัดคือปาร์ตี้ที่ไม่ให้คนพูด ทำให้มันต้องยุ่งยากขนาดนั้น คุณต้องการสื่อสารอะไรกับแม่

นั่นตัวไอเดียมันน่าสนใจนะ แต่พอถึงเวลาทำจริงมันไม่สนุกหรอก มันเหนื่อย (หัวเราะ) เพราะมันเป็นไปไม่ได้หรอกที่คนมาปาร์ตี้แล้วจะไม่คุยกัน ธรรมชาติของคนมาปาร์ตี้คือการมาคุยกัน แล้วเราก็ไปฝันธรรมชาติเขา แล้วคนก็มาเยอะ แต่ว่าผมก็คิดแผนสองไว้ คือจัดให้มีโซนคนคุยกันได้ด้วย ที่นี้ที่ถามว่าต้องการสะท้อนอะไร คือเราต้องการสะท้อนเรื่องการเมือง เพราะเขาห้ามแสดงออกในกรณีต่าง ๆ เวลาคนชอบมาที่บาร์ก็จะชอบพูดเรื่องการเมือง ก็เลยคิดว่าถ้าอย่างนั้นไม่ต้องพูดกันเลยไหมละ ประชดสังคมซะเลย ก็เลยลองดู แต่ได้ข้อสรุปแล้วว่าไม่เวิร์ก ไม่ทำแล้ว (หัวเราะ)

คำว่าไม่เวิร์กของคุณคืออะไร

คือมันอึดอัดโงะ คือ เรายังเป็นคนพูดมาก ลูกค้าเราก็ดูมากซะขนาดนี้ แล้วเขามาเพื่อพูดอย่างเดียวเลย เรายังฟังไปพูดไป มันก็เลยผิดธรรมชาติของคนเที่ยวบาร์ เขาทำงานเหนื่อยมาทั้งวัน เลิกงานเขาคงอยากพูดเยอะ ๆ แล้วเราทำทุกอย่างให้มันตรงกันข้าม คือมันก็ไม่ไหวหรอก

ในฐานะที่เป็นนักจัดปาร์ตี้มืออาชีพ คุณน่าจะเป็นคนจัดปาร์ตี้ รายเดียวที่นำคอนเซปต์มาใช้ในความหมายของงานศิลปะจริงจัง ๆ คือ นำคอนเซปต์นั้นไปทดลองปาร์ตี้ ซึ่งเกินสิ่งที่คนจัดปาร์ตี้โดยทั่วไปคิดกัน คือมาสนุกมาปลดปล่อยตัวเองอย่างคอนเซปต์ห้ามพูดเป็นตัวอย่างที่ชัดเจน อะไรที่ทำให้คิดแบบนั้น หรือ เราแค่อยากจะกวนตีนเล่น ๆ

ไอ้เรื่องริมนี่นี่นะครับ ผมว่าทำปาร์ตี้เรื่องการแต่งตัวมันง่ายเกินไปแล้ว สำหรับคนที่ทำปาร์ตี้มาแล้วนาน ๆ ถ้าอยากทำมันทำได้ทันที ต่อให้เป็นริมนี่เราก็ยังทำได้ อีกอย่างกลุ่มเป้าหมายของเรา เขาก็เข้าใจเราประมาณหนึ่ง คงไม่แปลกใจถ้าเกิดเราทำอะไรที่มันเป็นเชิงนามธรรมหน่อย อย่างเรื่องพฤติกรรมมนุษย์ ไอ้พวกปาร์ตี้ที่มาปลดปล่อยความเป็นตัวคุณแบบนั้นเนี่ย ผมก็ตั้งคำถามกับมันเหมือนกันนะ เช่นแล้วถ้าความเป็นตัวคุณคือการอยู่เฉย ๆ มึงไม่ต้องมาอยู่กับกูแบบนี้ละ กูเข้าไปปาร์ตี้ของมึงได้ไหม อันนี้ผมจะโดนบ่อยมากเวลาเปิดเพลงอยู่ ก็จะมีพี่อาร์มบอกว่า “เฮ้ย พี่ทำทำไมมัน ๆ หน่อยสิ” ก็กูเปิดเพลงทำนี่นะ เพลงเราไม่ใช่แบบที่มันต้องกางแขน สยายปีกแบบนั้น เข้าใจไหม เออเราก็เปิดไปอย่างนี้ ก็อาจจะมึนบ้าง เราชูแขนขึ้นมาเฮ้ทีหนึ่งเพื่อเชียร์แขก แต่สุดท้ายผมก็ทำไห้ (หัวเราะ) เพื่อให้เขาได้งานเขา ก็ให้ไป แล้วพอเจอตัวเองก็แบบ “ไอ้โฮ ทำไมวันนั้นกูมันได้ขนาดนี้วะ” แต่ที่เราทำคือมันเป็นความท้าทาย เป็นการทดลองมากกว่า ประกอบกับรำคาญการที่คนไม่โฟกัสดนตรีมั้ง (หัวเราะ) ก็เรารู้อยู่แล้วละว่ามันจะออกมาเป็นยังไป พอเป็นริมนี่ห้ามพูด แต่พอเป็นเรื่องห้าม ๆ ที่เรานี้ คนก็ยอม เพราะเขาคงอยากรู้อยู่ในสถานการณ์ที่แปลกใหม่ไปจากชีวิตประจำวัน บางทีหน้าตาของปาร์ตี้ อาจเป็นการเชิฟตรงนี้ก็ได้นะ อะไรที่มันไม่ใช่โลกปกติ เพราะทุกคนก็ต่างรู้ว่านี่มันคือปาร์ตี้ ไม่ใช่ชีวิตจริง

คนที่ฟังเพลงพังก์ ร็อกเบียร์ จะมีแอตทริบิวต์คล้าย ๆ กัน คือเป็นแอตทริบิวต์ที่มักจะตั้งคำถามกับความเป็นไปต่าง ๆ กับสิ่งที่เขากำลังอยู่ทุกวัน

สรุปว่าคุณเป็นนักจัดปาร์ตี้หรือเป็นนักศึกษาพฤติกรรมมนุษย์

อ้าว...(คิดนาน)...ผมว่าผมศึกษาพฤติกรรมมนุษย์จากการยืนอยู่ข้างหน้าบาร์ ยืนอยู่บนฟลอร์นะ ตรงนั้นนะเราเห็นสีหน้าทุกแบบ เห็นคนที่ร้องไห้ใส่กัน เพราะเขามาเลิกกันทั้งงาน เห็นคนจิบกัน เห็นคนทะเลาะกัน เห็นคนไม่คุยกับใคร เห็นคนเต้น เห็นคนก้มหน้าเดินอย่างเดียว เห็นคนอ้วก ในแง่หนึ่งพฤติกรรมมนุษย์นะ เวลาที่ผมชอบที่สุดคือ เวลาที่เขาไม่มีความกังวลในหัวจริง ๆ แล้วหน้าที่ของเราคือทำให้เขามาที่นั่นแล้วให้ลืมทุกอย่างไปชั่วขณะ ปาร์ตี้เล็กเราค่อยว่ากัน พาร์ตี้ที่ขึ้นขึ้นมากจะคิดยังไงก็เรื่องของคุณแล้ว แล้วแต่คุณแล้วกัน ผมไม่อยู่ด้วยแล้ว

คนที่เป็นคนคิดในสังคมของเราหลายคน เขาศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ด้วยการทำสิ่งที่ต่างไปจากคุณ เขาออกไปเจอผู้คนในที่ห่างไกล ในที่ที่เขาอาจจะไม่คุ้นเคย

ในแง่ที่ผมก็คิดเหมือนกันนะฮะ เพราะผมอยู่เฉย ๆ ก็เรียกคนมาทำอะไรให้ดู...ไม่ใช่ทำอะไรให้ดูสิ...มาเป็นตัวเขาให้เราดู และข้อดีคือเขาไม่โดนตัดสินด้วย เพราะว่าเราไม่มีเวลาไปตัดสินเขา เรายังเปิดเพลงไป ก็ดูไป มันก็เป็นกำไรชีวิตเหมือนกันนะ จะว่าไป แล้ว 18 ปีที่ผมนัดปาร์ตี้มาผมชอบช่วงเวลานี้มากที่สุดนะฮะ เวลาที่เปิดเพลงไปยืนข้างบูธดูดีใจได้ดูคน ต่อให้ตรงนั้นมีแค่ 10 คน ผมก็ยังได้เห็นเรื่องราวของพวกเขาตรงหน้าอยู่ดี

แล้วความสุขของงานปาร์ตี้สำหรับคุณมันเหมือนกับความสุขของคนอื่นไหม

ถ้าในตอนนี้ความสุขของปาร์ตี้สำหรับผม คือผมชอบตอนปาร์ตี้เล็ก ตอนที่เรามานั่งพัก นั่งคุยกัน พฤติกรรมหนึ่งของเราที่ได้มาจากการปาร์ตี้คือการเป็นผู้ฟังที่ดี ตอนเด็ก ๆ เราเป็นแต่คนพูด ๆ ๆ พอได้มาทำปาร์ตี้ นานวันเข้า เรากลายเป็นผู้ฟังที่ดี มันเหมือนกับว่าเราเข้าใจเขา เชื่อว่าเราคงฟังเรื่องของเขาได้ ฟังแล้วไม่ไปพูดต่อ เราก็จะมีหน้าที่นั่งฟัง แต่ไม่ได้ให้คำปรึกษา อันนี้ผมตั้งใจไว้เลยว่าจะไม่ไปให้คำปรึกษาเขา ฟังอย่างเดียว เพราะเราไม่ได้รู้จักเขาดีพอจะไปแนะนำอะไรเขาได้ ถ้าแนะนำไปแล้วเขาทำตาม มันไม่เวิร์กนี่ก็ความผิดเราอีกนะ อีกอย่างบางคนเขาก็ต้องการแค่พูดนั่นแหละฮะ ผมเชื่อว่าเวลาตรงนั้นแหละคือตัวตนที่แท้จริงของเขา คือตอนที่เขาลืมความจริงไปชั่วขณะนั้นแหละ

“อารมณ์ขันมันต้องใช้หลายอย่าง
เลยนะ กว่าจะคิดอะไรตลก ๆ ออกมาได้
มันต้องใช้ความรู้ก่อน คือ ทำยังไงให้
ความรู้มันเข้าใจง่าย พอเข้าใจง่าย
เสร็จแล้ว ก็คือทำยังไงให้มันตลก

คิดว่าคนที่มาปาร์ตี้เราเป็นคนแบบไหน เป็นคนแฮปปี้ หรือเป็น คนที่ซุกซนอะไรไว้

รู้เฉพาะปาร์ตี้ของ Dudesweet นะฮะ คนที่มาปาร์ตี้เราเนี่ย เป็นคนที่ไม่รู้
ว่าจะหาที่ที่เขาเปิดเพลงอินดี้ร็อก เพลงร็อก หรือฟังก์ฟังได้ที่ไหน เพราะว่า
ชิมดนตรีมันเปลี่ยนไปแล้ว แต่คนที่ชอบดนตรีร็อกมันยังมีอยู่ ร็อกเป็นดนตรี
ที่เก๋ต๋ารน่า เป็นดนตรีที่ต้องใช้พลังเยอะ ๆ แล้วพลังเยอะ ๆ มันไปโดนใจ
ใครสักคนเสมอเนอะครับ แต่เขาไม่มีที่ไปกัน เราก็อาจเป็นแหล่งน้ำป่อสุดท้าย
ให้เขา แล้วที่นั่นที่ฟังเพลงฟังก์ ร็อกเนี่ย จะมีแอตติจูดคล้าย ๆ กัน คือ
เป็นแอตติจูดที่มักจะตั้งคำถามกับความเป็นไปต่าง ๆ กับสิ่งที่เขาทำอยู่ทุกวัน
สิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเอง “ต้องทำด้วยเหรอ?” อะไรแบบนี้ แต่สุดท้ายคำตอบคือ
ก็ต้องทำ เพราะต้องหาเลี้ยงชีพ แล้วมันมาเจอคนแบบเดียวกันเนี่ยมันก็เลย
เหนียวแน่น โหยหาคนแบบเดียวกัน งานเราก็เลยยังเป็นที่รวมตัวพวกเขาไว้ได้

อีกอย่างหนึ่งปาร์ตี้ของ Dudesweet เนี่ย ถึงเราจะเปิดแต่เพลงก้าวร้าว
แต่ 18 ปีที่ผ่านมา ไม่เคยมีคนตีกันเลยนะฮะ ซึ่งประหลาดมาก จะมีก็แต่
ร้านข้าง ๆ ไม่ก็คนข้างนอกมาตีกับคนของเรา ก็คิดว่ามันก็ประหลาดดีที่
เพลงก้าวร้าวแต่คนเฟรนด์ลี่

พูดถึงเรื่องเสียดสี คุณก็เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการเล่น โอเกียต้าว ๆ ผ่านวิธีเสียดสีมาโดยตลอด แบบไหนถึงจะ เรียกว่าเป็นการเสียดสีที่สร้างสรรค์

อย่างแรกต้องมีอารมณ์ขัน ผมเคยเขียนการ์ตูนให้นิตยสาร MTV track เป็น
การ์ตูนเสียดสีหมดเลยนะ ตอนนั้นก็ไม่มีปัญหาอะไร ทุกคนเข้าใจว่าเป็น
การเสียดสี คือผมมองว่าอารมณ์ขันมันคือองค์ประกอบสำคัญของการเสียดสี

เมื่อก่อนวรรณกรรมไทยมันเสียดสีเยอะมากนะ ปราบดา หยุ่น เขียน
เมืองมูมจาก นั้นก็เสียดสีล้วน ๆ แล้วถ้าเรามองย้อนกลับไปไกลกว่านั้น
แม้แต่คุณกุหลาบ สายประดิษฐ์ เขาก็ทำงานเสียดสี นิตยสาร *สุภาพบุรุษ*
สมัยนั้นนะ ผมก็อ่านแล้วก็แบบ “เฮ้ย มันก็ตลกนี่หว่า” และยังสามาร
วิจารณ์ทุกอย่างในสังคม ทั้งเรื่องการเมือง สภาพความเป็นอยู่ ทุกเรื่องเลย
ดังนั้นอารมณ์ขันมันเป็นปัจจัยหลักที่จะบอกว่าการเสียดสีนั้นสร้างสรรค์
หรือไม่ แต่เหมือนกับว่าตอนนี้เราวิจารณ์อะไรไม่ได้เลย มันกลายเป็นเรื่อง
เซนซิทิฟ ผมคิดว่าตอนนี้อารมณ์ขันในสังคมมันลดลงหรือมันหายไปไหน
หมดก็ไม่รู้

นิตยสารอีกหัวหนึ่งที่โน้ตยังชอบถึงทุกวันนี้คือ *ไปยาลใหญ่* ซึ่งมันนาน
มากแล้ว อันนั้นตลกทุกหน้า เสียดสีล้วน ๆ ผมสงสัยว่า ทำไมเราไม่มีแบบนี้
อีกต่อไปแล้ว มันเกิดอะไรขึ้นกับสังคมเราตอนนี้ เราไม่ตลกกันแล้วหรือ..
คนที่ถูกนับถือคือคนที่ซีเรียส ไม่ใช่คนตลก

แปลว่าการมองคุณค่าของคนเปลี่ยนไปใช้ไหม

ใช่ แล้วการเป็นคนซีเรียสมันง่ายกว่าการเป็นคนมีอารมณ์ขันฮะ อารมณ์ขัน
มันต้องใช้หลายอย่างเลยนะ กว่าจะคิดอะไรตลก ๆ ออกมาได้ มันต้องใช้
ความรู้ก่อน คือ ทำยังไงให้ความรู้มันเข้าใจง่าย พอเข้าใจง่ายเสร็จแล้ว ก็คือ
ทำยังไงให้มันตลก ตัวผมเองก็คิดว่ามันหายไปเพราะคนเริ่มไม่เก๋ต๋ามุข หรือ
อาจจะเกิดแต่ไม่ชอบ เพราะอยากได้อะไรที่มันจริงจัง แต่เวลาจะทำอะไรให้
เสียดสี มีอารมณ์ขัน นี่มันยากกว่ามากเลย เพราะมันต้องทำให้เห็นด้วยว่า
มันเกิดจากเจตนาที่ดี คือทำให้คนได้ขบคิด

เคยมีการเสียดสีหรืออารมณ์ขันที่สื่อสารออกไปแล้ว ผิดพลาด หากความเกือกร้อนเข้าสู่ตัวเองบ้างไหม

ยังไม่มีอะ เพราะผมรู้ว่าพูดแค่ไหนจะโดนฟ้อง ผมรู้กฎหมาย รู้ว่าต้องมีคำไหนอยู่ข้างหน้า แล้วเขาฟ้องไม่ได้ แต่มันเป็นเรื่องของคำหมดเลย

เรียนรู้อะไรเหล่านี้จากอะไร

รู้จากคนอื่นที่เขาโดนฟ้องมาก่อน (หัวเราะ) รู้ว่าคำไหนแล้วจะโดนฟ้อง หรือประโยคไหนที่มันจะเกิดความกำกวม คือหลัก ๆ มีแค่เราอย่าไปตำพ้อแม่เขา อย่าไปวิจารณ์เรื่องที่เป็นตัวบุคคล การวิจารณ์การเสียดสีมันเกิดจากมีความคิดไม่ตรงกัน แล้วมันจะเกิดการตั้งคำถามอื่นเช่น “ฉันคิดอย่างนี้ แต่ที่เธอทำมันไม่ใช่ ฉันไม่ชอบ เพราะฉันคิดว่าเป็นอย่างนี้นั่น” มันก็แค่นั้นเอง มันจะไม่ใช่แบบ “มึงทำอย่างนี้ มึงมันเลวมาก มึงมันแย่” แบบหลังนี้มันไม่มีเหตุผลอธิบายว่าเรารู้สึกยังไงถึงได้พูดแบบนั้น อย่างนี้โดนฟ้องอยู่แล้ว

ผมสอนน้อง ๆ ที่เป็นนักเขียนที่เว็บ Third World หรือ Dudesweet อยู่เสมอก็คือว่า การวิจารณ์แปลว่าการพูดโดยมีโซลูชัน มีข้อเสนอแนะนั้นถึงเรียกว่าการวิจารณ์ ถ้าไม่มีนั่นเรียกว่าการด่า ก็คิดว่าสิ่งที่เราเขียนหรือนำเสนอออกไปเป็นการวิจารณ์ด้วยถ้อยคำที่เสียดสี หรือด้วยถ้อยคำที่

เต็มไปด้วยอารมณ์ แต่สุดท้ายเราก็มีโซลูชันให้เขาเสมอ ว่า “ทำไมไม่ลองทำแบบนั้นดู น่าจะดีกว่านะ”

แปลว่ากฎเหล็กของการเสียดสีคือมันควรนำเสนอโซลูชัน

ครับ และต้องมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่นำเสนอ เรารู้อยู่ตรงนั้นก่อน ต้องรู้ว่าจะมีการไปขึ้นศาลถ้าเกิดคุณไม่มีเหตุผลมากพอ ต้องยอมให้เขาเอาหินขว้าง ผมคิดว่าถ้าเป็นคนมีเหตุผลพอ เราจะไม่ไปตำใครเพื่อความมัน ซึ่งนี่คือปัญหาของสังคมออนไลน์ตอนนี้ละ คำโดยไม่มีตัวตนคำไม่รับผิดชอบด้วย พอเรารู้ว่าเราต้องรับผิดชอบอะไรบ้าง แค่นั้นมันกำลังดี แค่นั้นจะเข้าคุก เราจะฆ่าแค่ไหนมันก็ได้แล้ว ต่อมามันต้องนำเสนอทางออก หรือทางแก้ปัญหาในอีกแบบหนึ่งด้วย

อารมณ์ขันหรือการวิจารณ์ที่นำมาซึ่งโซลูชันที่คุณบอกว่ามันคือองค์ประกอบของการเสียดสีที่ดีนั้น ต้องทำยังไงให้มันเข้าเป้า

ก็ต้องรู้ว่าเราจะพูดกับใครก่อน กลุ่มเป้าหมายต้องชัด ที่ผ่านมาเราก็ใช้ปาร์ตีตัวเองเสียดสีเรื่องต่าง ๆ เยอะมาก มากเสียจนเคยย้อนดูไทม์ไลน์ของ Dudesweet ก็คิดว่า “ทำไมกูต้องทำปาร์ตีที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ ทำไมกูเสียดสีมากมายขนาดนั้น” อย่างเช่น ตอนที่ชวนลิซ่ามาเป็นดีเจ นั่นก็เสียดสีเรื่องการเมือง หรือตอนที่ทำ Yed Talk นั่นก็เสียดสีวัฒนธรรมแบบ Ted Talk เออ ทำไมกูต้องไปเสียดสีเขามากมายอะไรขนาดนั้นด้วยวะ (หัวเราะ) แต่ก็ถือว่าเราสื่อสารได้ตรงเป้าหมายและเกิดผลลัพธ์นะ คือทำให้คนที่มาปาร์ตีเราถูกคิด ตั้งคำถาม แต่สนุกด้วย ดังนั้นการคิดถึงทาร์เก็ตเราเป็นสิ่งที่สำคัญมาก

สิ่งเหล่านี้ ความรู้ความเข้าใจเหล่านี้ มันคืออะไร ประสบการณ์ สัญชาตญาณ หรืออะไร

น่าจะเป็นสัญชาตญาณมากกว่าอะ แล้วก็ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของตัวเองด้วยมั้ง คืออย่างแรกเราก็คิดว่าไม่มีอะไรที่เราจะ make fun ไม่ได้ในโลกนี้ ต่อให้เป็นเรื่องคอขาดบาดตาย ถ้าจะทำให้ข้า ก็ข้าได้ ต่อให้เป็นเรื่องไม่ควรพูด บางทีกูก็ขำดินะ อยู่ ๆ คนก็เป็นขิมเสื่อกันทั้งประเทศเนี่ย เกิดอะไรขึ้น แล้วก็ไอ้เรื่องการ Body Shaming ประเด็นเรื่องอ้วนผอมต่าง ๆ นานา คือผมรู้ว่าผมเป็นคนที่มี Political Correctness¹ แน่ ๆ แล้วไม่ใช่คนเหยียดเพศ เหยียดผิว เหยียดเพศก็ไม่ใช่ว่า เพราะเราที่เป็นเกย์ เราก็เคยโดนล้อโดนอะไรมาก่อน เราก็รู้ว่าคนโดนล้อรู้สึกยังไง แล้วแค่นั้นที่เขาคงไม่ว่า

¹ Political Correctness (หรือที่ใช้เป็นคุณศัพท์ทั่วไปว่า politically correct โดยทั้งคู่จะใช้ตัวย่อว่า PC) คือทัศนคติ นโยบาย หรือพฤติกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นการเหยียดเชื้อชาติ เพศ สติปัญญา ความบกพร่องทางร่างกาย ฯลฯ โดยหลีกเลี่ยงการใช้คำที่อาจก่อให้เกิดความรู้สึกดังกล่าว (ที่มา : ผศ. ชลาธิป ขาญชัยฤกษ์ สถาบันภาษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

แต่คือตอนนี้ที่มันไม่ซ้ำ เพราะแต่ละคนคิดแทนทุกคนหมดเลย คือมันไม่ต้องคิดแทนทุกคนได้ไหม คือเราแค่รู้ขอบว่า อย่างเล่นแต่งตัวเป็นคนผิวดำ อันนี้ไม่ตลก เล่นเป็นฮิตเลอร์ อย่างนี้ไม่ตลก เราก็มีเส้นแบ่งดีชั่วของเราเหมือนกัน

การเสียดสี อารมณ์ขันที่ถึมันต้องยืนอยู่บนความรู้สึกผิดชอบชั่วดีใช่ไหม

ใช่ะ มันต้องมีคุณธรรมก่อน เพราะคุณกำลัง make fun กับเขาไง แต่จะใช้คำว่าคุณธรรมมันก็กว้างเกิน มันกำหนดขอบเขตไม่ถูก ว่าแบบไหนชั่วหรือดี สมมติเราจะเล่นมุขใช้คำว่า “คนตาบอด” อย่างนี้ได้หรือเปล่า แล้วความยากตอนนั้นะ คำว่า “ตาบอด” นี่กลายเป็นคำหยาบไปแล้ว ต้องเป็นแบบผู้บกพร่องทางการมองเห็น อะไรแบบนั้น ที่เขาเรียกว่า Visual Impairment ซึ่งอะไรแบบนี้ในตอนนี้นั้นยากมากครับ เส้นแบ่งมันไม่ชัดอีกแล้ว

ปาร์ตี้ Dudesweet ของคุณ น่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีของการเป็นสิ่งที่เรียกว่า “ปาร์ตี้ โปรโมเตอร์” คือทำงานปาร์ตี้เป็นอาชีพ ก่อนหน้านี้สังคมเรา ถ้าสินค้าสักตัวหรือใครสักคนอยากจัดปาร์ตี้ ก็จะไปจ้างออร์แกนাইเซอร์ทำ แต่คุณกลับทำปาร์ตี้เป็นอาชีพ คุณไปเรียนรู้วิธีการทำงานนี้มาจากไหน

จากปัญหาที่เกิดขึ้นนี้แหละครับ แต่ตอนหลังเรามองเป็นข้อดี เพราะว่ามันไม่เคยมีใครทำให้ดูเลย ตอนที่เราร่วมมันก็ไม่มีตัวอย่างให้ดูว่า ต้องทำยังไง เราก็ลุยทำไป ไม่มีกลยุทธ์อะไรเลย ก็ทำไปเรื่อย ๆ เป็นคอมมูนิตี้ของคนไม่มีทิศทางในชีวิต (หัวเราะ) ส่วนที่มันทำให้เกิดรายได้ จริง ๆ มันเริ่มอย่างนี้ คือวันหนึ่งประมาณ 5 ปีที่แล้วมีสปอนเซอร์เข้ามาบอกว่า “เราอยากได้ปาร์ตี้แบบนี้ ๆ” เราก็ทำไปโดยที่ไม่รู้อะไรเลย ผมก็ไม่เคยเคลมว่าผมเป็นคนแรกที่มืออาชีพเป็นปาร์ตี้ โปรโมเตอร์นะ เนื่องจากจริง ๆ เราก็ไม่เคยเห็นว่าใครเขาทำ ก็ไม่ได้หมายความว่ามันไม่มีคนทำหรือเปล่า มันแค่ไม่มีตัวอย่างที่ชัดเจนให้เราศึกษาในตอนนั้นนะฮะ [C]

KNOW HOW แบบ นั้ต Dudesweet จัดปาร์ตี้เสียดสีหรือไม่เสียดสีต้องทำ ต้องเจอ อะไรบ้าง

เตรียมพร้อมสำหรับการมาเยือนของตำรวจ

“เราเจอตำรวจมาเยอะฮะ บ้างก็ขี่มอเตอร์ไซด์มา บางทีก็มาเป็นรถกระบะ รดตู้ พยายามประคองสติคุยกันให้รู้เรื่อง อย่าเมามากเกินไป ซึ่งผมเคยแล้วนะ พังมาก ที่สำคัญห้ามมียาเสพติดเด็ดขาด”

รักษาสรรยากาศให้ได้

“ทำยังไงให้บรรยากาศในห้องนั้น ในห้องในที่นี้หมายถึง ในฮอลล์ ในแดนซ์ ฟลอร์ มัน energetic (มีพลัง) ที่สุด แล้วอย่างที่บอก ปาร์ตี้โดยเฉลี่ยคือ 6 ชั่วโมง ทำยังไงให้หลังจากปาร์ตี้จบแล้ว คนมันยังไม่ยอมกลับบ้านอะ ปิดแล้วคนก็ยังอยากจะทำต่ออีกสองเพลง คือปาร์ตี้ที่ประสบความสำเร็จ”

อย่าใช้น้ำคนเมา

“ด้วยอายุเราที่มากขึ้นด้วย เวลาจัดปาร์ตี้ เราจะกลายเป็นคนฟังมากขึ้น แต่เราไม่เคยตัดสินใคร แนะนำยังไม่เคย เราจะแค่เสนอความคิดเห็นที่เรารู้ แต่ไม่เคยชี้นำเลยนะ กลัวมากเกินไปจนคนเมาเสีย แล้วเด็ก ๆ ที่เข้ามา Dudesweet เนี่ย มันก็เคยเป็นเหมือนเรา มันก็คือตัวเราตอนที่ยังไม่มีทิศทางชีวิต ส่วนเด็ก ๆ ก็คงรู้สึกว่าเราก็คือเคยเป็นเหมือนเขา ก็เลยคุยกันได้ในหลาย ๆ เรื่อง แต่สิ่งสำคัญเราจะไม่ให้คำแนะนำเขาในตอนนั้นเด็ดขาด”

ขอบคุณสถานที่ : ร้าน A Fox Princess Kitchen ถ. มหาราช

ฐานข้อมูลวัสดุไทย

ระบบสืบค้นออนไลน์ที่รวบรวมรายละเอียดวัสดุในเชิงพาณิชย์ และข้อมูลการติดต่อผู้ประกอบการไทยที่น่าสนใจ รวมไปถึง ย่านการค้าสำคัญของกรุงเทพฯ เช่น เจริญรัชต์ บ้านหม้อ เลื้อป่า ฯลฯ อีกทั้งยังมีบทความนวัตกรรมและเทคโนโลยีด้าน วัสดุ เพื่อเพิ่มโอกาสในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ตลอดจนขยาย องค์กรความรู้ด้านวัสดุและการออกแบบ

สนใจนำเสนอวัสดุ

และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม:

ศูนย์นวัตกรรมด้านวัสดุและการออกแบบ

Material & Design Innovation Center

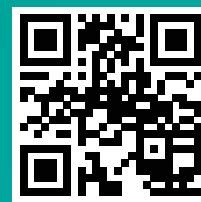
อีเมล: infomaterials@cea.or.th

โทรศัพท์: 02 105 7400 ต่อ 241, 254

ตั้งแต่ 10:30 - 19:00 น. (ปิดวันจันทร์)

สืบค้นข้อมูล
วัสดุไทยเพิ่มเติมได้ที่

เรื่อง : วนบุษย์ ยุพเกษตร

IRONY vs BULLY

จะแซะหรือจะแกล้งเอาดี ๆ 6 วิธีหนีคนช่างแซะ

โลกนี้มีเหตุผลหลายประการที่ทำให้เรากลายเป็น “คนช่างแซะ” แต่ส่วนมากก็เพื่อความสนุกสนานและขำขันเท่านั้น โดยเฉพาะถ้าใครมีศิลปะการพูดที่ทำให้เรากลับขำไม่ได้ อาจยกระดับให้เป็นปรมาจารย์ขำแซะได้เลย เหตุเพราะคำพูดหรือการกระทำเหล่านั้นไม่สามารถทำให้จิตใจเราสั่นคลอนได้นั่นเอง ตรงกันข้าม ถ้าเราไม่ขำหรือเห็นด้วยการเสียดสีนั้น...ผลออกมาย่อมแตกต่างกันแน่นอน

คำพูดเหน็บแนม เชือดเฉือน หรือดากดางเหล่านั้น อาจทำร้ายจิตใจผู้ถูกกล่าวถึงได้ง่าย ๆ โดยเฉพาะสังคมท่าแซะอย่างในปัจจุบัน ที่คนรอบตัวคอยแต่จะหาเรื่องมาให้จิกกัดได้ตลอด จึงชวนมาดูว่าเราจะรับมืออย่างไรกับคนช่างแซะกันดี

1. **กำเป็นไม่เข้าใจ** เป็นสิ่งเดียวที่จะทำให้พวกขำแซะสติแตก เพราะการที่เราไม่เข้าใจแปลว่าพวกเขาจื๊อไม่ตรงจุด
2. **เบ๊นเดย = ความสุข** ทางที่ดีที่สุดคือทำเป็นไม่สนใจ แม้จะทำยาก แต่เชื่อเถอะว่าทักษะนี้ช่วยเราได้จริง ๆ การที่เราคอยแต่สนใจคำพูดดากดางเหล่านั้น ยิ่งบั่นทอนให้เรารู้สึกแย่
3. **พยายามดึงกลับเข้าประเด็น** อีกวิธีที่จะช่วยให้เรายังรักษาสัมพันธ์กับเพื่อนขำเหน็บไว้ได้คือ พยายามพูดถึงสิ่งที่คุยกันไว้ก่อนหน้านี้ให้ตรงประเด็นและทำใจร่ม ๆ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น

4. **ลองพูดว่า “เก็บคำแซะของเธอไว้ใช้กับคนอื่นนะ”** เพื่อให้พวกเขาารู้ว่าการแซะมันไม่ได้ผลกับเรา เราไม่ได้ตกลงไปกับเขาด้วยวิธีนี้จะช่วยให้เรารอดพ้นจากสถานการณ์แสนอึดอัดและพลั้งลบ ๆ ได้

5. **คุยถึงเรื่องก๊โตนะ** ถ้าเบ๊นและเหน็บน้อยหน่ากับคำพูดพวกนี้แล้วลองพูดถึงมันตรง ๆ ว่าเรารู้สึกอย่างไร และถามความรู้สึกเขาเวลาแซะคนอื่น หากตกลงกันไม่ได้ก็อาจต้องตัดขาดกันให้เขาได้รู้ว่าเราไม่ยอมได้เพื่อนที่แซะไม่รู้เลิก

6. **เถินหนีไป** คือวิธีสุดท้ายที่ควรจัดออกมาใช้ หากลองทำครบทุกข้อแล้วไปไม่รอด เพราะการเคารพตัวเองเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด หากคนอื่นไม่เห็นอย่างนั้น ก็เดินออกมาซะ การเดินออกไปไม่ได้แปลว่าเราอ่อนแอ แต่แสดงถึงความแข็งแกร่งและความกล้าหาญต่างหาก

หากการแซะผิดจังหวะและสถานการณ์ไปเพียงนิดเดียวก็สามารถทำร้ายจิตใจคนอื่นได้ไม่ยากเลย เพราะเส้นแบ่งระหว่างการจิกกัดเพื่อขำขันและจิกกัดเพื่อกลั่นแกล้งช่างบางนัก ในฐานะผู้ฟัง สิ่งที่เราจะทำได้คือจัดการกับตัวเองตามความเหมาะสมกับสถานการณ์และบริบท ส่วนผู้แซะก็ต้องรู้ตัวลึกที่ว่า “เรื่องตลกของเราอาจไม่ตลกสำหรับคนอื่นเสมอไป” **CT**

ที่มา : บทความ "Psychology of Sarcasm — Ways to Deal With a Sarcastic Person" โดย Joshua Morgan จาก wordmaze.net

BANGKOK
DESIGN WEEK
2021

RESURGENCE OF POSSIBILITIES

**BANGKOK
DESIGN
WEEK 2021**

**30 Jan
- 7 Feb**

OPEN CALL FOR APPLICATIONS

โอกาสเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ "เทศกาลงานออกแบบ" แห่งปี หากคุณเป็นนักสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการ ร้านค้า ผู้ผลิต ศิลปิน หน่วยงาน และคนทำงานในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ มาร่วมกันนำเสนอวิสัยทัศน์และผลงานที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพใหม่ให้กับกรุงเทพฯ

APPLY

**21 Sep
- 15 Oct**

apply.bangkokdesignweek.com

#BKGDW2021

#bangkokdesignweek

**Exhibition
Talk
Workshop
Event
Market
Tour
Promotion**

ก้าวต่อไปสู่ความ เป็นไปได้ใหม่

bangkokdesignweek.com | [Facebook](#) | [Instagram](#) | [Twitter](#) | [@BKDesignWeek](#)

World
Design
Weeks

ORGANIZED BY

REFORM THIS MOMENT

Free eBook & Online Lecture by TCDC

TREND 2021

เจาะเทรนด์โลก 2021
Reform this moment

พิเศษ! คาดการณ์เทรนด์ล่าสุด
เพื่อเตรียมรับมือสถานการณ์
หลังโควิด-19

สแกนเพื่อดูแนวโน้มเนื้อหาฟรี

เจาะลึก 4 มิติสำคัญที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจสร้างสรรค์ของโลกวันนี้ พร้อมต่อยอดสู่โอกาสที่ดียิ่งกว่าในอนาคต

Population | Social & Culture | Technology | Environment

ครบถ้วนทุกประเด็น ทั้งวัสดุ เทคโนโลยี สี พื้นที่ และไลฟ์สไตล์ของทุกเจนเนอเรชัน

TCDC.OR.TH